

EESTI MERESTRATEEGIA MEETMEKAVA AJAKOHASTAMINE

OSA II: MEETMEKAVA SOTSIAAL- MAJANDUSLIK ANALÜÜS

Tellijä: Keskkonnauuringute Keskus
Koostaja: Kristo Kiiker (projektijuht, Consultare OÜ)
Mari Raidla (ekspert, Consultare OÜ)
Kristjan Piirimäe (juhtekspert)
Versioon: 2

Tallinn, 2022

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Metoodika	5
2. Uute meetmete sotsiaal-majandusliku mõju hindamine	15
2.1. Lühiajaliselt rakendatavad meetmed	16
2.1.1. BALEE-M017 – Olemasoleva merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamine	16
2.1.2. BALEE-M026 – Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning kaluritele vastavate kompensatsioonimeetmete välja töötamine ja rakendamine	19
2.1.3. BALEE-M032 – Merepõhja terviklikkuse häirimise või hävitamise kompensatsioonimeetmete väljatöötamine	21
2.1.4. BALEE-M036 – Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena	23
2.1.5. BALEE-M040 – Reostustõrje võimekuse tõstmine, sh läbi uue õlitõrje võimekusega poi- ja uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise	24
2.1.6. BALEE-M047 – Jäätmekäitluse keskkonnasõbralik korraldamine rannikul ja randades	25
2.1.7. BALEE-M049 - Puhkuse- ja turismimajandusega seotud prügistamise vähendamine	26
2.1.8. BALEE-M057 – Regulatsioonide ajakohastamine	27
2.2. Pikaajaliselt rakendatavad meetmed	28
2.2.1. BALEE-M020 – Kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine.....	28
2.2.2. BALEE-M021 – Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemerele	29
2.2.3. BALEE-M024 – Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) laevakerede täiskasvamise vastaste juhendite ühtlustatud rakendamine ja vastavasisulise töö jätkamine IMOs laevakerede pealiskasvuna levivate võõrliikide leviku takistamiseks ...	30
2.2.4. BALEE-M035 – Sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine	31
2.2.5. BALEE-M039 - Keskkonnale ohtlike ravimite käitlemise alane teavitustöö	32
2.2.6. BALEE-M043 – Arendada välja laevade heitmete (sh pesuvee) vastuvõtuks piisav võimekus Läänemere sadamates	33
2.2.7. BALEE-M044 – Tinaorgaanika (TBT) koormuse vähendamine	34
2.2.8. BALEE-M046 - Sadamate lähiala prügikoristuskampaaniad	35
2.2.9. BALEE-M051 - Sadamevee ja heitvee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks	36
2.2.10. BALEE-M052 – Biolagunevate pesemisvahendite (pesunuustikud, harjad jmt) kasutamisele üleminek	37
2.2.11. BALEE-M053 – Kesise kulumiskoefitsiendiga rehvide kasutusest kõrvaldamine	38

2.2.12. BALEE-M055 – HELCOM meremüra plaani ja vajalike regulatsioonide rakendamine Eestis.....	39
2.2.13. BALEE-M056 - Merealaste andmestike haldamine, andmevahetuse ja keskkonnaandmete kättesaadavuse parandamine, sh asjakohaste teenuste arendamine	41
2.2.14. BALEE-M058 – Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine	42
2.2.15. BALEE-M059 – Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastesse tegevustesse	43
3. Kokkuvõte	44
4. Kasutatud allikad	46
Lisad	47
Lisa 1. Sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise koondtabel – lühiajaliselt rakendatavad meetmed	47
Lisa 2. Sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise koondtabel – pikaajaliselt rakendatavad meetmed	49
Lisa 3. Täiendavate meetmete (BALEE-M076, BALEE-M079 ja BALEE-M002-02) sotsiaal-majanduslik analüüs.....	51
Lisa 3.1. Lühiajaliselt rakendatavad meetmed	51
Lisa 3.1.1. BALEE-M079 – laevadega seotud keskkonnaohutuse tagamine merel	51
Lisa 3.1.2. BALEE-M002-02 – ohtlike ainete koormuse suurenemise vältimine vesiviljeluses.....	53
Lisa 3.2. Pikaajaliselt rakendatavad meetmed	54
Lisa 3.2.1. BALEE-M076 – hüdro-morfoloogiliste tingimuste muutmine keskkonnaseisundi lokaalseks parandamiseks.....	54

Sissejuhatus

Käesoleva töö eesmärk on EL merestrateegia raamdirektiivi (2008/56/EÜ, edaspidi MSRD) artikkel 13 kohaselt kehtestatud Eesti merestrateegia meetmekava ajakohastamise käigus kavandatavatele uutele meetmetele sotsiaal-majandusliku komponendi koostamine. Analüüsitavate meetmete nimekiri tuleneb koostatavast tööst „Eesti merestrateegia meetmekava ajakohastamine. Osa I“, kus toodi välja esialgsete uute meetmete nimistu, nende kirjeldus, hinnati maksumust ja tehnilist teostatavust.

Käesoleva töö raames hinnatakse meetmete kasutuselevõttuga kaasnevat võimalikku mõju ühiskonnale tervikuna ehk sotsiaal-majanduslikku mõju. Hinnang koostati 23 uuele meetmele. Hinnangut ei koostatud uuringutele ega meetmetele, mis olid suunatud olemasolevate (kehtivate) meetmete täiendamiseks. Käesolevas töös on lähtutud 2022. aasta märtsi seisuga esitatud meetmete nimekirjast ja kirjeldusest. Meetmete maksumused näidatud seisuga 11.05.2022.

Käesolev töö koosneb lihtsustatult kahest etapist:

- 1) *uute meetmete sotsiaalmajanduslik analüüs, mille käigus hinnatakse meetmete rakendamise võimalikku sotsiaalset ja majanduslikku mõju;*
- 2) *uute meetmete prioriteetsuse hindamine, võttes arvesse meetmete tõhusust (tabelid [lisas 1](#) ja [lisas 2](#)).*

Sotsiaal-majandusliku analüüsi läbiviimisel kasutatud metoodikat on kirjeldatud [ptk-s 1](#).

Töö tulemusena on võimalik saada ülevaade sellest, milliste meetmete rakendamisega kaasnevad võimalikud negatiivsed sotsiaal-majanduslikud mõjud ning millistele valdkondadele mõjud avalduvad. Negatiivse koondmõjuga meetmete puhul on välja pakutud leevendavad meetmed. Töö tulemuste alusel on võimalik sotsiaal-majanduslike arenguid ja suundumusi arvesse võtta uute meetmete välja töötamisel ning vajadusel teha täiendusi hankelepingu I osa esialgsetesse meetmetesse. Täienduste tulemusena tehakse lõplik ettepanek merestrateegia uutesse meetmetesse.

Töö teostamisel lähtutakse ELi merestrateegia raamdirektiivist (2008/56/EÜ, muudetud direktiiviga (EL) 2017/845), Euroopa Komisjoni otsusest 2017/848, direktiiviga seotud juhistest, Euroopa Komisjoni hinnangust merestrateegia raamdirektiivil põhinevate liikmesriikide meetmeprogrammidele SWD (2019) 510, veeseadusest, HELCOM Läänemere tegevuskavast, selle rakendamise seisust ja Läänemere tegevuskava uuendustest ning HELCOM Läänemere tegevuskava kaasajastamise projekti ACTION käigus välja töötatud meetmete hindamise juhistest. Töö teostamise käigus tagatakse meetmekava vastavus nimetatud dokumentidele, võttes arvesse nende viimaseid ajakohastatud versioone.

Sotsiaal-majandusliku analüüsi aruannet täiendati oktoobris 2022 kolme uue meetmega: BALEE-M076, BALEE-M079 ja BALEE-M002-02. Hinnang meetmete sotsiaal-majanduslikele mõjudele on [lisas 3](#).

1. Metoodika

Analüüsitavate meetmete nimekiri tuleneb koostatavast tööst „Eesti merestrateegia meetmekava ajakohastamine. Osa I“. Sotsiaal-majandusliku mõju hindamise läbiviimisel on lähtutud uute meetmete nimekirjast ja kirjeldustest seisuga märts 2022.

Hindamine viidi läbi 23 uuele meetmele. Meetmete hilisemaks võrdlemiseks grupeeriti need vastavalt tegevuste iseloomule – lühiajaliselt rakendatavad meetmed (meetme rakendamine eeldab ühekordset tegevust) ning pikaajaliselt rakendatavad meetmed (meetmed, mis eeldavad kogu perioodi (6 aastat) vältel ajalisi- ja/või rahalisi investeeringuid).

Lühiajaliselt rakendatavad meetmed

Lühiajaliste meetmete hulka arvati need meetmed, millega seotud tegevused on võimalik ellu viia 1-2 aasta jooksul, seega meetme rakendamine ei eelda pidevaid tegevusi, mida tuleb rakendada kogu perioodi vältel. Siia hulka arvati ka sellised meetmed, kus tegevused viiakse ellu lühiajalise perioodi vältel ning seotud muudatust (muutunud olukorda või nõudeid) tuleb hoida või säilitada, kuid sellega seoses ei ole vaja rakendada (uusi) tegevusi.

Lühiajaliselt rakendatavate meetmete hulka arvati kaheksa meetet (tabel 1).

Tabel 1. Lühiajaliselt rakendatavad meetmed

BALEE-M017	Olemasoleva merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamine
BALEE-M026	Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning kaluritele vastavate kompensatsioonimeetmete välja töötamine ja rakendamine
BALEE-M032	Merepõhja terviklikkuse häirimise või hävitamise kompensatsioonimeetmete väljatöötamine
BALEE-M036	Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena
BALEE-M040	Reostustõrje võimekuse tõstmine, sh läbi uue õlitõrje võimekusega poi- ja uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise
BALEE-M047	Jäätmekäitluse keskkonnasõbralik korraldamine rannikul ja randades
BALEE-M049	Puhkuse- ja turismimajandusega seotud prügistamise vähendamine
BALEE-M057	Regulatsioonide ajakohastamine

Meetmete puhul hinnati rakendamisega seotud sotsiaal-majanduslikke mõjusid kahes ajaskaalas:

- *Lühiajaline mõju – sotsiaal-majanduslike mõju olulisus valdkondade lõikes kuni 2 aasta jooksul;*
- *Pikaajaline mõju – sotsiaal-majanduslike mõju olulisus valdkondade lõikes 10 aasta pärast.*

Pikaajaliselt rakendatavad meetmed

Pikaajaliselt rakendatavate meetmete hulka arvati need meetmed, millega seotud tegevusi tuleb ellu viia kogu meetmekava perioodi (6 aastat) vältel. Siia hulka arvati ka need meetmed, mille rakendamise osaks on järelevalve läbiviimine.

Pikaajaliselt rakendatavate meetmete hulka arvati viisteist meetet (tabel 2).

Tabel 2. Pikaajaliselt rakendatavad meetmed

BALEE-M020	Kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine
BALEE-M021	Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemereel
BALEE-M024	Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) laevakerede täiskasvamise vastaste juhendite ühtlustatud rakendamine ja vastavasisulise töö jätkamine IMOs laevakerede pealiskasvuna levivate võõrliikide leviku takistamiseks
BALEE-M035	Sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine
BALEE-M039	Keskkonnale ohtlike ravimite käitlemise alane teavitustöö
BALEE-M043	Arendada välja laevade heitmete (sh pesuvee) vastuvõtuks piisav võimekus Läänemere sadamates
BALEE-M044	Tinaorgaanika (TBT) koormuse vähendamine
BALEE-M046	Sadamate lähiala prügikoristuskampaaniad
BALEE-M051	Sadamevee ja heitvee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks
BALEE-M052	Biolagunevate pesemisvahendite (pesunuustikud, harjad jmt) kasutamisele üleminek
BALEE-M053	Kesise kulumiskoeffitsiendiga rehvide kasutusest kõrvaldamine
BALEE-M055	HELCOM meremüra plaani ja vajalike regulatsioonide rakendamine Eestis
BALEE-M056	Merealaste andmestike haldamine, andmevahetuse ja keskkonnaandmete kättesaadavuse parandamine, sh asjakohaste teenuste arendamine
BALEE-M058	Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine
BALEE-M059	Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastes tegevustes

Meetmete puhul hinnati nende pikaajalist mõju - milline on meetme mõju pärast tegevuste elluviimist.

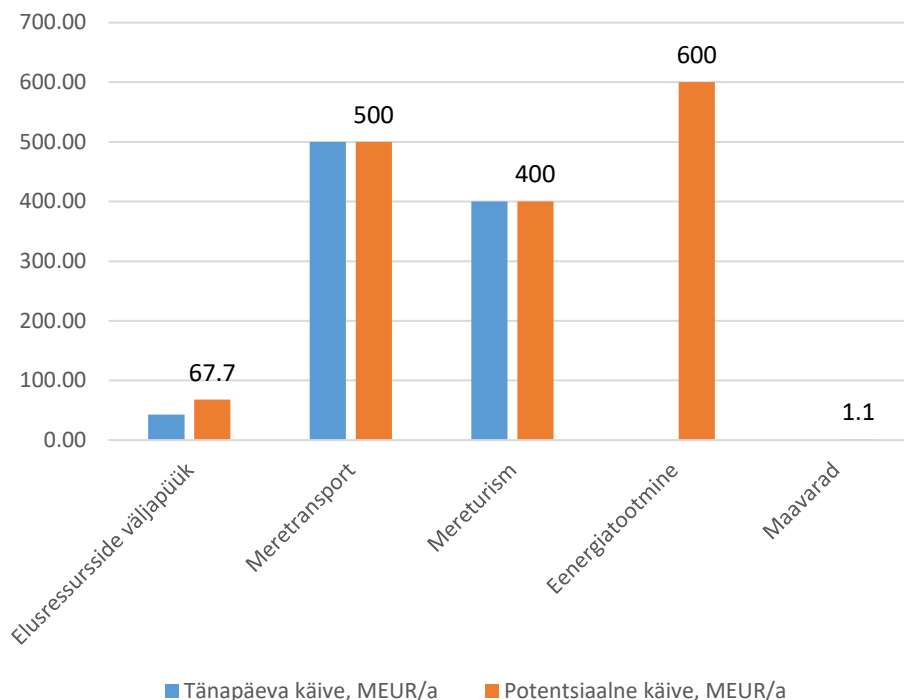
Peamised mõjutatavad majandussektorid

Uute meetmete sisust lähtudes piiritleti järgmised sotsiaal-majanduslikud valdkonnad, millele võib mõju avalduda:

- *Elusressursside väljapüük ja töötlemine (sh kalandus, meretaimede kogumine, merevesiviljelus);*
- *Eluta loodusvara kaevandamine (sh liiva ja ravimuda kaevandamine, materjali kaadamisega seotud valdkonnad);*
- *Energia tootmine (taastuvenergia tootmine ja elektrienergia ülekanne ja ühendused);*
- *Meretransport (sh sadamate teenused ja mereteede süvendamine);*
- *Muu ettevõtlus;*
- *Turism ja vaba aeg;*

- *Inimeste heaolu ja tervis (sh kohalik kogukond, traditsioonid ja kultuuripärand, tööhõive).*

Selleks, et kaaluda meetmekava mõjusid erinevatele majandussektoritele, analüüsiti nende sektorite mahte (joonis 1).

Joonis 1. Peamiste meremajandussektorite orienteeruv käive tänapäeval ja potentsiaalne käive¹. Energiatootmise juures on võetud arvesse ühe suure avameretuulepargi perspektiiv. Elusressursside väljapüügi kasvu nähakse kalakasvatuse kaudu. Kalakasvatuse juures on võetud arvesse ühe suure avamere farmi orienteeruv käive. Maavarade potentsiaali osas eeldatakse kõikide praeguste maardlate osas 0,5% väljamist aastas.

Eesti mereala planeeringu mõjude hindamise aruandes (2021) on esitatud ülevaade peamiste meremajandussektorite suurusjärgudest. Nendeks on kalandus, meretransport, mereturism ja energiatootmine. Kalanduse müügitulu oli aastal 2017 ligikaudu 42,7 miljonit eurot. See hõlmas nii rannapüüki kui traalpüüki. Laevandusettevõtete müügitulu oli ligikaudu 500 miljonit eurot. Mereturismi ettevõtete müügitulu oli samal aastal kokku ligikaudu 400 miljonit eurot. Selle hulka on arvestatud rannikule jäävad majutusasutused, söögi- ja joogikohad, surfi- ja purjeklubid jm. Energiatootmist Eesti merealal praegusel ajal ei toimu, kuid müügitulu ühest suurest avamere tuulepargist võiks olla suurusjärgus 600 miljonit eurot aastas.

Lisaks Eesti mereala planeeringu mõjude hindamise aruandes (2021) esitatud majandussektoritele käsitleti käesolevas analüüsis kalakasvatust ja maavarade kaevandamist. Elusressursside väljapüügil lisandub kalandustulule avamere kalakasvatuse potentsiaal. Ühe suure kalakasvatuse aastakäive võiks olla suurusjärgus 25 miljonit eurot aastas (Piirimäe et al., 2017). Merepõhja maavarade kaevandamises on aastati suured kõikumised. Näiteks, aastal 2020 ei kaevandatud mere põhjast üldse (Roosalu, 2021). Muudel aastatel on kaevandatud peamiselt liiva ja meremuda. Kuna aga meremuda müügikogused

¹ Eesti mereala planeering. Mõjude hindamise aruanne. 2021. Rahandusministeerium. Hendrikson & Ko.

on tühised, siis jäeti meremuda maardlate väärtuse arvestusest välja. Hindamiseks merepõhja maardlate väärtust, võeti arvesse nende potentsiaali, korrutades maardlate kaevandatavad varud (Maa-amet, 2022) nende turuhinnaga (Tabel 3). Eeldati, et kaevandatav osa on 50% maardla varust. Ehituskruusa, ehitusliiva ja täiteliiva väärtuse juures arvestati AS TREV-2 Grupp (2022) jaemüügi hinnakirju. Eeldati, et maardlas oleva maavara hind on pool selle jaehinnast laoplatsil, nii et jaehinnad korrutati maavara hinna leidmiseks 0,5-ga. Maardlate koguväärtuseks saadi 114 miljonit eurot. Eeldades, et aastas võiks väljata nende maardlate kaevandatavast varust 1%, saadi nende summaarseks müügituluks 1,1 miljonit eurot aastas.

Tabel 3. Eesti merepõhja maardlate väärtus

	Varu, tuh m ³	Varu, tuh t	Jaehind, €/t	Väärtus, maardla, €
Ehituskruus				
Letipea	449	808.2	7	1,414,350
Ehitusliiv				
Naissaare	4925	7387.5	7	12,928,125
Nasva	491	736.5	7	1,288,875
Hiiumadala	3995	5992.5	7	10,486,875
Kõpu	23878	35817	7	62,679,750
Kuradimuna	24	36	7	63,000
Ihasalu	129	193.5	7	338,625
Letipea	2054	3081	7	5,391,750
Täiteliiv				
Hiiumadala	2665	3997.5	6	5,996,250
Kõpu	4196	6294	6	9,441,000
Ihasalu	667	1000.5	6	1,500,750
Letipea	224	336	6	504,000
Nasva	700	1050	6	1,575,000
KOKKU				113,608,350

Sotsiaal-majandusliku hindamise läbiviimine

Eeltoodud mõju valdkonnad olid aluseks sotsiaal-majandusliku hindamise meetodika väljatöötamisel. Käesolev töö koosneb lihtsustatult kahest etapist:

- 1) uute meetmete sotsiaalmajanduslik analüüs, mille käigus hinnatakse meetmete rakendamise võimalikku sotsiaalset ja majanduslikku mõju ning meetmed järjestatakse mõju alusel;
- 2) uute meetmete tõhususe hindamine, võttes arvesse meetme laiaulatuslikkust ning meetme mõju HKS saavutamisel (hankelepingu I osast). Eesmärk oli välja selgitada meetmed, mille rakendamisel looduskeskkond võidab vähe, kuid majandus kaotab palju.

Projekti I osas välja töötatud uute meetmete analüüsimisel leiti, et nende sotsiaal-majanduslikuks analüüsiks on asjakohane kasutada poolkvantitatiivset analüüsi

(**multikriteeriumi analüüsi** - Multi-Criteria Analysis (MCA)²). Konkreetse meetodi rakendamise võimalikkus, edukus ja tulemused sõltuvad väga olulisel määral kasutatavate andmete kättesaadavusest ja kvaliteedist. Meetodi puuduseks on pealiskaudsus, mis tuleneb väljatöötatud meetmete erinevast täpsusastmest. Mitmete meetmete puhul on rakendamise eelduseks erinevate uuringute läbiviimine, mis peavad andma vastuse meetme rakendamise ulatusele. Kui meetme rakendamise täpne ulatus ei ole teada, siis ei saa ka mõju hinnang olla väga täpne (kvantitatiivne). Sarnasel juhul eeldaks sotsiaal-majanduslike mõjude kvantifitseerimine iga meetme puhul eraldi uuringuid, mida ei ole käesoleva töö osana ette nähtud.

Multikriteeriumi analüüs võimaldabki hinnata erinevate meetmete mõjusid olukorras, kus kvantitatiivselt või rahaliselt väljendatav informatsioon on puudulik ning arvesse tuleb võtta ka kvalitatiivset informatsiooni. Kuna multikriteeriumi analüüs ei võimalda välja tuua parimat või optimaalseimat valikut (kuna üksteise suhtes tuleb kaaluda erinevat tüüpi infot – rahaline, kvantitatiivne, kvalitatiivne), siis on multikriteeriumi analüüsi täiendatud hindamisraamistikuga.

Sotsiaal-majanduslike **mõjude hindamise raamistik** (tabel 4) tugineb ekspertpaneeli hinnangutele, mille käigus vaadati üle kvalitatiivse sisuga informatsioon³. **Eksperdi hinnang** on enamasti olemasolevatel andmetel ja varasemal kogemusel põhinev valdkonnapõhine hinnang, mis toob välja temaatilise üldise keskkonnaeesmärgi (põhinedes suuna-andvatele dokumentidele), kirjeldab lähtetaset ja tõenäolisi arengutrende, analüüsib kaasnevaid mõjusid valdkonnale jms.^{4, 5}

Töös kasutatud meetodilise lahendusega tehakse kvalitatiivselt väljendatav mõju võrreldavaks, andes igale mõjule hinnangu tähtsuse skaalal. Tavapäraselt kasutatakse kriteeriumite olulisuse määramiseks kaalusid ja mõjude hindamise tulemusel antakse kriteeriumitele hindepallid. Meetod võimaldab analüüsida tegevusi laiapõhjaliselt ja süsteemselt, vaadeldes erinevaid mõjukomponente. See võimaldab arvestada nii tehnilist teavet kui ka huvirühmade väärtushinnanguid.

Hindamiskriteeriumide valikul on arvestatud sellega, et mõju oleks hinnatud võimalikult mitmekülgsest, et ükski oluline mõjuaspekt ei jääks hindamise alt välja. Kriteeriumide küllaltki suur hulk tagab meetmele antava koondhinnangu piisava usaldusväarsuse. Samas on välditud liigset detailsust, et säilitada tulemuste praktiline kasutatavus.

Hindamise viisid läbi valdkondlikud eksperdid:

1. *Kristjan Piirimäe, PhD. Säätva arengu ekspert, kvalifikatsioon leitav: https://www.etis.ee/CV/Kristjan_Piirim%C3%A4e/est*
2. *Kaidi Nõmmela, MSc. Meremajanduse ekspert, kvalifikatsioon leitav: https://www.etis.ee/CV/Kaidi_N%C3%B5mmela/est*
3. *Kristjan Tabri, PhD. Laevanduse ja merenduse ekspert, kvalifikatsioon leitav: https://www.etis.ee/CV/Kristjan_Tabri/est*

² Franco, L.A.; Montibeller, G. (2010). "Problem structuring for multicriteria decision analysis interventions". *Wiley Encyclopedia of Operations Research and Management Science*. doi:10.1002/9780470400531.eorms0683. ISBN 9780470400531.

³ Justiitsministeerium ja Riigikantselei. 2012. Mõjude hindamise meetodika. Kättesaadav: Mõjude hindamise meetodika (riigikantselei.ee).

⁴ Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat. Keskkonnaministeerium, 137 lk.

⁵ Burgman, M.A. 2016. *Trusting judgments; How to get the best out of experts*. Cambridge: Cambridge University Press. p. 214.

4. Aado Keskpaik, PhD. Sotsiaal-majanduse ekspert, kvalifikatsioon leitav: https://www.etis.ee/CV/Aado_Keskpaik/est
5. Loreida Timberg, PhD. Meremajanduse ja kalandussektori ekspert, kvalifikatsioon leitav: https://www.etis.ee/CV/Loreida_Timberg/est

Eksperdid andsid hinnangu meetmete rakendamisega kaasneva sotsiaalmajandusliku mõju olulisusele ning määratlesid kaalud (tabel 5) igale sotsiaal-majanduslikule valdkonnale vastavalt tabelis 4 kirjeldatud kriteeriumidele. Eksperdid lähtusid hinnangute andmisel hankelepingu I osa raames koostatud ja edastatud andmetest seisuga 09.03.2022. Metoodiliselt toimus hindepunktide andmine, kasutades **hajusat kognitiivse kaardistamise meetodit** (*Cognitive mapping*)⁶.

Hindamistabelis 4 käsitletud punktide 4-6 osas võeti aluseks hankelepingu I osas kajastatud informatsioon. Hindamiskriteerium 4 puhul anti hankelepingu I osas hinnang iga uue väljapakutud meetme panusele HKS sihtide saavutamisele ning seeläbi praeguse ja hea keskkonnaseisundi vaheliste lünkade täitmisele (meetme tõhusust tuli võimalusel kirjeldada kvantitatiivselt). Hindamiskriteerium 5 (meetme mõju HKS saavutamisel) võeti arvesse olemasolevat informatsiooni hankelepingu I osast.

⁶ Kosko, B., 1986. Fuzzy cognitive maps. International Journal of Man-Machine Studies. 24: 65 – 75.

Tabel 4. Hindamistabel

	Hindamiskriteerium		Skaala	
	Alamkriteeriumid	Sotsiaalmajanduslikud valdkonnad	Lühiajaline mõju (kuni 2 aastat)	Pikaajaline mõju (10 aastat)
Sotsiaal-majanduslik hindamine	1. Sotsiaalmajanduslike mõjude olulisus	1.1. Elusressursside väljapüük ja töötlemine (sh kalandus, meretaimede kogumine, merevesiviljelus)	2 oluline positiivne 1 positiivne (sh juhul, kui kasutatakse leevendavaid meetmeid) 0 neutraalne -1 vähene negatiivne -2 oluline negatiivne	2 oluline positiivne 1 positiivne (sh juhul, kui kasutatakse leevendavaid meetmeid) 0 neutraalne -1 vähene negatiivne -2 oluline negatiivne
		1.2. Eluta loodusvara kaevandamine (sh liiva ja ravimuda kaevandamine, materjali kaadamisega seotud valdkonnad)		
		1.3. Energia tootmine (taastuenergia tootmine ja elektrienergia ülekanne ja ühendused)		
		1.4. Meretransport (sh sadamate teenused)		
1.5. Muu ettevõtlus				
1.6. Turism ja vaba aeg				
1.7. Inimeste heaolu ja tervis (sh kohalik kogukond, traditsioonid ja kultuuripärand, tööhõive)				
	2. Meetme mõjuala ulatus	2 üleriigiline või piiriülene mõju 1 lokaalne mõju	2 üleriigiline või piiriülene mõju 1 lokaalne mõju	
	Sotsiaalmajandusliku valdkonna kaal	Eksperti antud hinnang 1-5 palli skaalas	Eksperti antud hinnang 1-5 palli skaalas	
	3. Kaalutud hinnang sotsiaal-majanduslikele mõjudele	-4 kuni +4	-4 kuni +4	

	Hindamiskriteerium		Skaala	
	Alamkriteeriumid	Sotsiaalmajanduslikud valdkonnad	Lühiajaline mõju (kuni 2 aastat)	Pikaajaline mõju (10 aastat)
Keskonnaalased hinnangud (lepingu I osast)	4. Meetme laiaulatuslikkus HKS (hea keskkonnaseisund) saavutamisel		2 meede on suunatud mitme HKS eesmärgi saavutamisele 1 meede on suunatud vaid ühe HKS eesmärgi saavutamisele	
	5. Meetme mõju HKS saavutamisel		2 meetme elluviimine on otseselt vajalik, et saavutada HKS 1 meede aitab kaasa HKS saavutamisele, kuid ei ole esmatähtis	
	6. Maksumus (tuh eur) ⁷		Maksumus tuhandetes eurodes	
	Keskonnakomponendi kaal		Eksperti antud hinnang 1-5 palli skaalas	Eksperti antud hinnang 1-5 palli skaalas
Koondhinnang tõhususele	7. (7A/7B). Koondhinnang tõhususele		Pallid -4 kuni +4 (lühiajaliste meetmete puhul antud eraldi hinnang lühiajalisele tõhususele ja pikaajalisele tõhususele)	Pallid -4 kuni +4

⁷ Hindamistabelis on näidatud meetme rakendamise maksumus hankelepingu I osa põhjal, kuid maksumust ei ole kasutatud sisendina hindamise läbiviimisel.

Mõju olulisusele defineeriti viis lävendit vahemikus „oluline negatiivne“ kuni „oluline positiivne“ ning neile seati skaala vahemikus -2 kuni +2 (tabel 4 punktid 1.1-1.7). Mõju ulatusele defineeriti kaks lävendit: „üleriigiline või piiriülene“ ja „lokaalne“ (tabel 4 punkt 2).

Eksperdid andsid kaalud mõjuvaldkondade olulisusele, mille põhjal omistati kaalud nende antud mõjude olulisuse hinnangutele (tabel 4 punkt 3). Tabelis 5 on kajastatud keskmistatud kaalud sotsiaal-majanduslike valdkondade lõikes. Selleks, et keskkonna- ja sotsiaalmajanduslikke kriteeriume oleks võimalik viia ühtsesse süsteemi, seati nendele kriteeriumidele kaalud nii, et kriteeriumide kaalude summa oleks 1.

Tabel 5. Sotsiaal-majanduslikele valdkondadele antud kaalud.

Sotsiaal-majanduslik valdkond	Kaal
1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine (sh kalandus, meretaimede kogumine, merevesiviljelus)	0.11
1.2 Eluta loodusvara kaevandamine (sh liiva ja ravimuda kaevandamine, süvendamise ja materjali kaadamisega seotud valdkonnad)	0.05
1.3 Energia tootmine (taastuvenergia tootmine ja elektrienergia ülekanne ja ühendused)	0.13
1.4 Meretransport (sh sadamate teenused)	0.12
1.5 Muu ettevõtlus	0.04
1.6 Turism ja vaba aeg	0.12
1.7 Inimeste heaolu ja tervis (sh kohalik kogukond, traditsioonid ja kultuuripärand, tööhõive)	0.15
Keskkonnakomponendi kaal	0.22
KOKKU	1.00

Tõhususe hindamine

Meetmete **tõhususe** (tabel 4 punkt 7) poolkvantitatiivseks võrdlemiseks rakendati kontseptsiooni, mis hõlmab nii keskkonna- kui sotsiaalmajanduslikke hüvesid. Selles süsteemis meetme tõhusus väljub meetme erinevate mõjude olulisuste, ulatuste ja kaalude korrutiste summana vastavalt alltoodud võrrandile

$$S = \sum_{i=1}^n (M \times E \times I)_i$$

S – meetme tõhusus vastavalt hindamiskriteeriumile

M – meetme olulisus vastavalt hindamiskriteeriumile

E – meetme mõju ulatus vastavalt hindamiskriteeriumile

I – meetme kaal vastavalt hindamiskriteeriumile

n – hindamiskriteeriumide arv

Meetmetele, mille tõhusus oli arvutuse tulemusena null või negatiivne ($S < 0,01$), anti edasise arvutuse jaoks tõhususe parandatud väärtuseks $S = 0,01$.

Erinevate ekspertide hinnangud meetmete tõhususele keskmistati Cole & Persichitte (2000) eeskujul. Näiteks, kui poolte ekspertide hinnangul oli mõju olulisuse väärtus $M_i = -1$ ja ülejäänud poolte ekspertide hinnangul $+1$, siis ekspertsüsteemi väljundväärtuseks saadi $M_i = 0$. Meetme tõhususe hinnangu alusel on võimalik meetmeid võrrelda ja järjestada. Tõhususele on omistatud väärtused -4 kuni $+4$, kus -4 kirjeldab kõige vähem tõhusat meetet ning $+4$ kirjeldab kõige tõhusamat meetet (tulemused on tabelites [lisas 1](#) ja [lisas 2](#)).

Meetmete reastamine

Meetmed reastati sotsiaal-majanduslike mõjude kaalutud hinnangu alusel (tabel 4 punkt 3), kus mõjudel on väärtus -4 kuni $+4$, kus -4 näitab kõige olulisemat negatiivset sotsiaalmajanduslikku mõju ning $+4$ näitab kõige olulisemat positiivset sotsiaal-majanduslikku mõju (tulemused on [lisa 1](#) ja [lisa 2](#) tabelites).

2. Uute meetmete sotsiaal-majandusliku mõju hindamine

Kõikide meetmete eesmärk ja inimesele avalduv pikaajaline positiivne mõju on merekeskkonna seisundi parendamine, pikaajaliselt kalavarude kaitse tõhustamine ja taastootmise suurendamine, läbi mille avaldub pikaajaline positiivne mõju valdavale enamikule sotsiaal-majanduslikest valdkondadest (kalandus, elukeskkond, inimese heaolu ja tervis jne).

Kolme meetme puhul tõid eksperdid välja, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevaid tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata. Nendeks meetmeteks on:

- *BALEE-M057 - Regulatsioonide ajakohastamine;*
- *BALEE-M058 - Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine;*
- *BALEE-M059 - Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastesse tegevustesse.*

2.1. Lühiajaliselt rakendatavad meetmed

2.1.1. BALEE-M017 – Olemasoleva merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamine

Merekaitsealad on üheks efektiivsemaks instrumendiks, et tagada mere bioloogilise mitmekesisuse säilimine ja elupaikade soodne seisund.

Tegevused meetme raames:

- Merekaitsealade võrgustiku sidususe ja efektiivsuse analüüs, meetmete välja töötamine ja rakendamine;
- Kaitsekorralduskavade ja kaitsekorra (kaitsealade piiride) muutmine, et suurendada võrgustiku sidusust ja efektiivsust;
- Eesti merekaitsealade kohta vastavushinnangu koostamine, mis vastab uuenenud HELCOMi BSAP (Baltic Sea Action Plan) juhistele ning kaitsemeetmete välja töötamine

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaamet, kohalikud omavalitsused, kalandus, meretransport

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele:

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
0	0	-2	-2	-2	-2	-1	-1	0	0	-1	-2	1	1	-0.9	-0.8

Meetme rakendamisega seotud sotsiaalmajanduslikud mõjud sõltuvad konkreetsetest täiendavatest piirangutest, mis kaasnevad kaitstavate alade piiride ja kaitsekorra muutmisega. Kuna täpsemad muudatused kaitsekorras ei ole teada, siis saab mõju hindamine olla eelduslik ja üldine. Ekspertide kaalutud hinnangu alusel võib meetme rakendamisega avalduda lühi- ja pikaajaliselt vähene negatiivne sotsiaal-majanduslik mõju eluta loodusvara kaevandamise (1.2), energiatootmise (1.3), meretranspordi (1.4) ning turismi ja vaba aja (1.6) valdkondadele.

Merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamisega kaasnevad kas rangemad piirangud inimese majandustegevusele ja liikumisele või olemasolevate piirangute laienemine uutele territooriumidele. Paralleelset kaitsealade tõhususe parendamisega tuleb meremajandussektoritel läbi ajada piirataval alal või rangemate piirangutega tegevuste ajastamisel, tehnoloogiate valikul, intensiivsuses jne.

Energia tootmisel sõltub merekaitsealade võrgustiku tõhustamise võimalik mõju konkreetsetest muudatustest. Eelkõige võivad takistused tekkida meretuuleparkide ja energiaühenduste rajamisele. Merealade planeeringus on tuuleenergeetika alad planeeritud väljapoole olemasolevaid ja kavandatavaid kaitsealaid, arvestades looduskaitselisi piiranguid.

Eluta loodusvarade kaevandamisel võib merekaitsealade tõhususe parendamine takistada peamiselt liiva ja meremuda kaevandamist, eriti juhul kui need tõhususe parendamise tegevused langevad maardlatele või nende eeldatavatele transporditeedele. Näiteks, praegusel ajal kattuvad mitmed maardlad ruumiliselt osaliselt tundliku linnustiku aladega (näiteks Käina maardla Väinamere linnualal).

Turismi ja vaba aja veetmisega seoses avalduvad negatiivsed mõjud, kui võrgustiku tõhususe parendamisega kaasnevad täiendavad asukohapõhised piirangud (sh liikumiskeelud) merealal. Sotsiaal-majanduslikud mõjud avalduvad seoses piirangutega nt läbi kalandus- ja mereturismi, kaatriga sõitmise, purjetamise jne. Turismi ja vaba aja veetmise osas on praegusel ajal nii kehtivate kui kavandatavate merekaitsealade kaitse-eeskirjades üpris leebe. Kui aga lisanduvad liikumiskiirangud või piirangud väikesadamate arendamisele, siis võivad need turismi ja vaba aja veetmist oluliselt piirata.

Meretranspordi valdkonnale võivad negatiivsed mõjud avalduda läbi võimalike piirangute merealuste navigeerimisel ja merel punkerdamisteenuse osutamisel, mis mõjutab meretranspordi- ja logistikateenuseid pakkuvaid ettevõtteid. Veeliiklusele pole enamike kehtivate ja kavandatavate kaitsealade kaitse-eeskirjades piiranguid seatud. Transpordi sektorit võivad kahjustada esiteks niisugused muudatused, mis kaitsekorra selles osas rangemaks muudavad. Teiseks, meretransporti võiks teoreetiliselt kahjustada olukord, kus kaitseala või mõni piirang laieneb perspektiivsele sadama arenduse alale.

Elusressursside väljapüügi ja töötlemise ning muu ettevõtluse valdkondadele olulisi mõjusid ei avaldu (keskmine mõjuhinnaang on neutraalne). Meetme rakendamisega võivad küll kaasneda teatud piirangud elusressursside väljapüügile (tööndus- ja harrastuspüük), mis mõjutab ka kalatööstust, kala- ja kalatoodete ekspordi ning teisi sekundaarseid majandussektoreid (toitlustus jms), kuid meetme rakendamisega saavutatakse kalade mere kudealade parem seisund, millega kalavarud pikemas skaalas suurenevad ning mõju sektorile on positiivne. Siiski tuleb nentida, et ekspertide hinnangutes oli erinevusi meetme mõjule lühi- ja pikaajalises skaalas. Üks ekspert leidis, et aja jooksul on võimalik välja töötada ja rakendada koostoime mehhanisme, mistõttu on pikaajalised sotsiaal-majanduslikud negatiivsed mõjud mõnevõrra väiksemad. Samas leidis teine ekspert, et meede on oma olemuselt eeluuring, millega ei kehtesta otseseid piiranguid ja seega meetme lühiajaline mõju on väike ning olulisem on just pikaajaline mõju tulenevalt tõenäolistest jätkumeetmetest.

Meetme rakendamisega avalduvad positiivsed mõjud inimeste tervisele ja heaolule, kuna säilitatakse väärtuslik merekeskkond ning saavutatakse kalade mere kudealade parem seisund, millega kalavarud pikemas skaalas suurenevad.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt ja pikaajaliselt 0,3 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

Leevendavad meetmed:

Merekaitsealade võrgustiku laiendamisel tuleb silmas pidada olemasolevaid maardlaid ja maavarade leiukohti. Suurim mereline ehitusliiva maardla on Kõpu maardla, mille varu on 4M tonni. Suurim meremuda maardla on Käina maardla, varuga 1,8M tonni. Merekaitsealade võrgustiku laiendamine võiks maardlaid ja maavarade leiukohti vältida või kui kaitseala siiski laieneb maardlale, siis võiks kaitse-eeskiri kaevandamist siiski võimaldada. Laiendamise

kavandamisel tuleks koostada maardlate varude kasutusele võtmise majanduslik hinnang, mis arvestab materjali kvaliteeti, turunõudlust, asukohta jms. Käina meremuda maardla varu on suurem kui pikas perspektiivis tema võimalik kasutus.

Mereala planeeringus on määratud tuuleenergeetika alad. Nendele aladele ei tohiks kaitsealade võrgustik laieneda või kui, siis ei tohiks tuuleenergeetikale täiendavaid piiranguid seada.

Mereala planeeringus on määratud veeliiklusalad. Nende puhul aga esineb ruumilist kattuvust olemasolevate ja kavandatavate kaitsealadega. Kaitsealade võrgustiku tõhustamisel tuleks arvestada meretranspordi vajadustega. Veeliiklusaladel ei tohiks seada piiranguid ujuv vahendiga sõitmisele. Muudatuste kavandamisel tuleb lähtuda mereala planeeringust, mille järgi uue kaitstava loodusobjekti moodustamisel tuleb arvestada laevateedega, kohaldades kaitstava objekti ruumikuju olemasoleva laevateega.

Kõige suuremad mereturismi- ja rekreatsioonipiirkonnad asuvad Harjumaal, Saaremaal ja Pärnumaal. Harjumaal ja Saaremaal on kõige enam kohti, kus merekaitsealade võrgustik võib turismi ja vaba aja tegevustega kattuda. Oluline on kaitsealade võrgustiku tõhustamisel kohapõhiselt turismi ja vaba aja veetmise vajadustega arvestada.

2.1.2. BALEE-M026 – Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning kaluritele vastavate kompensatsioonimeetmete välja töötamine ja rakendamine

Peamine kalaasurkondade elurikkust ning arvukust, töonduskalade varude seisundit ning toiduvõrgustike struktuuri mõjutav tegur on kalapüük. Senised uuringud on näidanud, et Eesti merealadel kaluritele väljastatud potentsiaalselt kasutatavate püüniste suur hulk on üheks peamiseks põhjuseks, mis takistab HKS-i saavutamist. Seega on vajalik potentsiaalsete kasutatavate püüniste arvu vähendada.

Tegevused meetme raames:

- Püügisurve viiakse hea keskkonnaseisundi tasemele kasutatavate püüniste ajaloolise püügiõiguse (seega ka kasutatavate püüniste) kalurilt välja ostmise teel.

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaministeerium, Põllumajandusministeerium/kalurid

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
-1	2	0	0	0	0	0	0	-1	0	1	1	1	0	0.0	0.7

Ekspertide kaalutud hinnang meetme rakendamisega kaasnevale võimalikule sotsiaal-majanduslikule mõjule on lühiajaliselt neutraalne, pikaajaliselt avaldub mõningane positiivne mõju.

Meetme rakendamisega võib kaasneeda lühiajaline negatiivne mõju elusressursside väljapüügi ja töötlemise valdkonnale, kuna senine majandusmudel võib lakata töötamast ning ettevõtted peavad oma tegevuse ümber korraldama (kalatööstused, kala- ja kalatoodete ekspordiga seotud ettevõtted ning teised sekundaarsed majandussektorid nt toitlustus jms). Meetme rakendamine võib lühiajaliselt negatiivselt mõjutada ka kalureid, kes on teinud investeeringuid püügialusteks ja püünisteks ning rannakalandusest elatuvaid kogukondi (eelkõige Pärnumaa rannikualad ja saared). Samas on pikaajaline mõju valdkonnale positiivne, kuna püügikoormuse vähendamisega seotud kulud kompenseeritakse ning meetme tulemusena paraneb töonduskalade seisund ja taastootmispotentsiaal. Meetme rakendamisega tagatakse kalaasurkondade elurikkus ning arvukus, töonduskalade varude seisund ning toiduvõrgustike struktuur läbi potentsiaalselt kasutatavate püüniste arvu vähendamise.

Ekspertid on välja toonud, et mõju suurus sõltub ajaloolise püügiõiguse osakute võõrandamise mahust. Vabatahtliku võõrandamise puhul võib mõju jääda väikeseks. Lisaks

tuleb rõhutada, et liikidele, kelle kogu Läänemere asurkond moodustab ühe tervikliku populatsiooni, mõjutavad pelgalt Eestis seatavad piirangud asurkonda vähe ja pikaajaline positiivne mõju saab avalduda riikidevahelises koostöös. Olulisem positiivne mõju avaldub nende liikide puhul, kelle Eesti rannikuala asurkonnad moodustavad eraldi populatsiooni.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,5 ning pikaajaliselt 1,0 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

2.1.3. BALEE-M032 – Merepõhja terviklikkuse häirimise või hävitamise kompensatsioonimeetmete väljatöötamine

Meetme raames töötatakse välja ja kehtestatakse meetmete pakett kompenseerimaks merepõhja häirimist ja elupaiga hävitamist erinevate arenduste ja muude tegevuste käigus.

Tegevused meetme raames:

- Meetmete paketi väljatöötamine ja rakendamine. Meetmete pakett koosneb nii füüsilise kompensatsiooni meetmetest (elupaiga taastamine, ökoloogiline offset) kui rahalistest meetmetest. Meetmete paketi rakendamise aluseks on merepõhja elupaiga prioriteetsus.

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaamet, kohalikud omavalitsused, kalandus, meretransport, merepõhja kaevandamine, arendustegevus merel

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressurside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
1	1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0	0	1	1	1	1	0.1	0.1

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel ei avaldu meetme rakendamisega lühi- ega pikaajaliselt olulist sotsiaal-majanduslikku mõju (mõju on neutraalse lähedane).

Ekspertid on meetme rakendamisega seoses toonud välja vähese negatiivse mõju avaldumist eluta loodusvara kaevandamise, energia tootmise ja meretranspordi valdkondadele. Negatiivsed mõjud avalduvad nii lühi- kui pikaajalises skaalas. Eluta loodusvara kaevandamisega seotud ettevõtetetele avalduva mõju olulisus sõltub kompensatsioonimeetmete mahust. Seejuures võib tulevikus lisanduda ka täiendavaid piiranguid või kohustusi, millega kaasneb ettevõtjale lisakulu. Nende osas rakendatakse kompenseerimismeetmeid, et taastada kasutuseelne olukord, kuid kompensatsioonimeetmed ei kata üldjuhul kõiki kulusi. Energia tootmise valdkonnas tekivad meetme rakendamisega piirangud mereenergeetika parkide rajamisele, kuna kavandatavate arendusprojektide ehitamist ja opereerimist koormatakse lisakuludega. Mõju olulisus sõltub meetme täpsemast sisust.

Meretranspordi valdkonda mõjutatakse eelkõige läbi ankurdamisalade. Ankurdamisaladel on elupaigad rikutud ning need tuleb mujal taastada ning sellega kaasnevad kulutused. Täiendavad piirangud ja kulutused vesiehitusega seoses võivad kaudselt mõjutada meretranspordiga seotud ettevõtteid, kui täiendavad kulutused kajastuvad nt sadamate ja seal pakutavate teenuste hindades.

Sotsiaalmajandusliku mõju täpsem hindamine eeldab täpsemaid andmeid merepõhja elupaikade leviku kohta, mis suurel osal Eesti merealast puudub (ühe meetmena on välja pakutud lisauuring).

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,5 ning pikaajaliselt 0,6 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

2.1.4. BALEE-M036 – Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena

Väike väin on suletud maanteetammiga, mistõttu on häiritud veevahetus väina erinevate osade vahel. See on põhjustanud veekvaliteedi halvenemise ning paljudel kalaliikidel (nt. räim, merisiig, säinas, ahven, haug jne) ei ole võimalik seda looduslikku rändeteed läbida. Nõnda ei saa sisuliselt toimuda loomulikku rännet vastavate kalaliikide koelmu ja turgutusalade vahel.

Tegevused meetme raames:

- Avade rajamine (projekteerimine ja ehitus) - Väikese väina tammi rajatakse võimalikult suured läbipääsud, et tagada kalade vaba läbipääs koelmualade ja turgutusalade vahel.

Geograafiline ala: Rannikuveed

Meetme rakendaja/huvirühm: Transpordiamet, kalurid, kohalik kogukond

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtetus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0.0	0.4

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel on meetme rakendamisega seotud sotsiaal-majanduslik mõju lühiajaliselt neutraalne (olulist mõju ei avaldu), pikaajaliselt avaldub mõningane positiivne mõju.

Meetme rakendamisega taastatakse kalaliikide looduslik leviala, mille tulemusena paraneb kalastiku seisund ja taastootmispotentsiaal. Läbi selle avaldub pikaajaline positiivne mõju elusressursside väljapüügi ja -töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise valdkondadele. Lisaks sellele paraneb Väikese Väina halb keskkonnaseisund, mis on oluline kohaliku kogukonna ja laiema avalikkuse jaoks.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,9 ning pikaajaliselt 1,3 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

2.1.5. BALEE-M040 – Reostustõrje võimekuse tõstmine, sh läbi uue õlitõrje võimekusega poi- ja uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise

Meetme sisuks on uue õlitõrje võimekusega poi- ja uurimislaeva kavandamine, selle ehitamine ning laeva töö korraldamine.

Tegevused meetme raames:

- Laeva tehniliste spetsifikatsioonide ja eskiisprojekti koostamine
- Laeva projekteerimine ja ehitamine
- Laeva riiklikult finantseeritavad jooksvad kulud

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: MKM, KeM, Transpordiamet, ülikoolid, PPA

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0.1	1.2

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel on meetme rakendamisega seotud sotsiaal-majanduslik mõju lühiajaliselt neutraalne (olulist mõju ei avaldu) ning pikaajaliselt avaldub positiivne mõju.

Positiivsed mõjud avalduvad pikaajaliselt elusressursside väljapüügi ja töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise valdkondadele, kuna tõhustatakse reostustõrje võimekust.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 1,0 ning pikaajaliselt 1,9 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)). Tegemist on lühiajaliselt rakendatavatest meetmetest kõige tõhusama meetmega.

2.1.6. BALEE-M047 – Jäätmekäitluse keskkonnasõbralik korraldamine rannikul ja randades

Meetme raames analüüsitakse ja pakutakse välja lahendused rannaalalt prügi leviku vähendamiseks. Praegu ei arvestata jäätmekogumises ja -käitluses üleujutusaladel (sh supelrannad) prügi ja jäätmete sattumisega merre.

Tegevused meetme raames:

- Analüüs rannaaladelt prügi merre sattumise teekondadest ja võimalikud lahendused, regulatsiooni väljatöötamine (sh kohustus KOV jäätmekäitluskavadesse vastavate punktide lisamiseks)
- Ühekordsete investeeringute toetamine
- Järelevalve korraldamine

Geograafiline ala: Maismaa

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaamet, kohalikud omavalitsused, jäätmekäitlusettevõtted

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressurside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	0.4	0.7

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega lühi- ja pikaajaliselt mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Positiivsed mõjud avalduvad elusressurside väljapüügi ja töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise valdkondadele, kuna rannaalade ja mere üldine seisund paraneb. Puhas rannik ning meri on turistile atraktiivne – turist soovib siia tulla ja pikemalt viibida, tarbides ühtlasi ka kohalikke teenuseid. Puhas rand võimaldab arendada ja turustada randade läheduses rannikuturismi ning sellega seotud tooteid.

Ekspertide hinnangutest ei selgu võimalike täiendavate kulude teke lõpptarbijale, mis võivad kaasneda, kui jäätmekäitlus randades tuleb ümber korraldada ning jäätmekäitluse ettevõtte tõstab jäätmekäitluse hinda.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalitsuse hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,6 ning pikaajaliselt 0,8 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

2.1.7. BALEE-M049 - Puhkuse- ja turismimajandusega seotud prügistamise vähendamine

Meetme raames pakutakse välja ja rakendatakse täiendused regulatsioonidesse või eeskirjadesse prügi koguste vähendamiseks.

Tegevused meetme raames:

- Juhendi ja/või teabevahetuse organiseerimine eeskirjadesse vastavate punktide lisamiseks (näiteks KOV heakorra eeskirjadesse lisatakse suure koguse õhupallide ja laternate (> 50 õhupalli/laternat) vabastamise keeld; rannikulähedaste KOV heakorra eeskirjadesse lisatakse plastnõude (lisaks ühekordsetele plastnõudele) kasutamise keeld rannakaubanduses

Geograafiline ala: Maismaa

Meetme rakendaja/huvirühm: KOV

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0.2	0.6

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega lühi- ja pikaajaliselt mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Positiivsed mõjud avalduvad elusressursside väljapüügi ja töötlemise ning inimeste heaolu ja tervise valdkondadele.

Eksperti hinnangul ei ole mõju turismile mahtu piirav. Puhkajate tavakäitumine aga edaspidi paraneb ja puhkajate arv seetõttu mõnevõrra kasvab. Teine ekspert tõi välja, et muu ettevõtluse ja turismi valdkonnas võib esialgu avalduda mõningane negatiivne mõju, sest nii ettevõtted kui külastajad peavad uute regulatsioonide jaoks tegevustes ja käitumises ümberkorraldusi tegema (täiendav kulu plastnõude keelustamise osas) ja muudatused põhjustavad alati pigem rahulolematust. Pikaajaliselt see mõju taandub.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,4 ning pikaajaliselt 0,7 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

2.1.8. BALEE-M057 – Regulaatsioonide ajakohastamine

Tegevused meetme raames:

- Analüüs regulaatsioonide täiendamise vajadusest seoses BSAP-iga, muudatuste väljatöötamine ja rakendamine

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0

Ekspertid tõid välja, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevaid sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata. Meetme rakendamisega seotud tegevuste iseloom on ebaselge – ei ole teada, milliseid täiendusi regulaatsioonidesse sisse viiakse. The Baltic Sea Action Plan (BSAP) sisaldab erinevaid teemasid, millega seotud regulaatsioonide muudatused võivad omada nii olulist positiivset kui olulist negatiivset mõju nii lühi- kui pikajaliselt kõikidele sotsiaal-majanduslikele valdkondadele. See tähendab, et BSAP tegevuste osas tuleks eraldi hinnata nende võimalikku sotsiaal-majanduslikku mõju.

Ekspertide kaalutletud koondhinnangud on kõikide valdkondade osas neutraalsed, kuid tegelik avalduv mõju sõltub konkreetsetest regulaatsioonidest ja nende muudatustest, mida olemasolevate andmete põhjal ei ole võimalik prognoosida. Neutraalne hinnang antud juhul tähendab pigem mõjude määramatust, mitte mõjude puudumist. Meetme rakendamisega seoses on otsene vajaminev ressurss ametnike ja ekspertide töötunnid.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt ning pikaajaliselt 0,9 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

2.2. Pikaajaliselt rakendatavad meetmed

2.2.1. BALEE-M020 – Kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine

Seoses jõgede õgvendamise, paisutamise, väikeste merelahtede ja madalate merealade kinnikasvamisega on mitmete kalade (nt. haug, säinas, teib, särg, luts, meriforell, Atlandi lõhe ehk lõhi, merisiig, angerjas) asurkondadele ligipääsetavate koelmualade hulk ja kvaliteet vähenenud. Rannikumere kalade elurikkuse ja leviku, kaubanduslike kalade asurkondade seisundi ning toiduvõrgustike hea keskkonnaseisundi saavutamiseks on vajalik vastavate degradeerunud märgalade (nt jõgede suudmealad, rannikulõukad, madalad merealad), rändeteede (nt. väinad rannikulõugaste ja mere vahel) parendamine tagamaks kaladele rändeteed koelmualadele, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine.

Tegevused meetme raames:

- Degradeerunud märgalade (nt jõgede suudmealad, rannikulõukad) või rändeteede (nt. väinad rannikulõugaste ja mere vahel) parendamine tagamaks kaladele rändeteed koelmualadele. Arvestuslikult 1-4 piirkonda aastas
- Noorkalade asustamine (sh rannikumerre)
- Merisiia taastamise taristu
- Teadaolevate merisiia koelmualade inventuur

Geograafiline ala: Rannikuveed

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaministeerium/kalurid, harrastuskalapüüdjad

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressurside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
2	0	0	0	0	1	1	1	0.7

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Oluline positiivne mõju avaldub elusressursside väljapüügi ja töötlemisega seotud valdkondadele, kuna paraneb kaubandusliku väärtusega kalaliikide taastootmispotentsiaal. Taastootmispotentsiaali suurenemine võimaldab perpektiivis tõsta püügikoguseid ning seega ka suurendada töötlemise, ekspordi ning müügi koguseid, samuti võimaldab rannakalanduse jätkumist. Ekspert tõi esile, et jõgedel ja ojadel tuleb ära hoida ka illegaalset mõrrapüüki, et meetmega seotud tegelik positiivne mõju saaks ilmned.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,7 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.2. BALEE-M021 – Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemeresel

Tegevused meetme raames:

- Kalandustegevuse negatiivse mõju vähendamiseks kaaspüüki vähendavate toetusmeetmete väljatöötamine ning rakendamine
- Toetused, sh hülgepeletite soetamiseks ja kasutamiseks
- Lindude kaaspüüki vähendavate meetmete analüüs ja ettepanekud

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: Maaeluministerium/kalurid

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
0	0	0	0	0	1	1	2	0.7

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Enamusele sotsiaal-majanduslikele valdkondadele mõju puudub (mõju on neutraalne). Mõningane positiivne mõju avaldub turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise valdkondadele. Oluline on välja tuua, et sotsiaal-majanduslikult seisneb peamine positiivne mõju kala väljapüügi suurenemises, kui hülged püüniseid ei lõhu.

Kalandusvaldkonnale avalduvaid lühiajalisi kulutusi (täiendavate tehnoloogiate rakendamine üldjuhul eeldab investeringuid ja lisab kõrvaltegevusi, mis vähendab püügitegevuse efektiivsust) ei ole eksperdid pidanud oluliseks, kuna rakendatakse toetusmeetmeid.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,6 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.3. BALEE-M024 – Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) laevakerede täiskasvamise vastaste juhendite ühtlustatud rakendamine ja vastavasisulise töö jätkamine IMO's laevakerede pealiskasvuna levivate võõrliikide leviku takistamiseks

Tegemist on seadusandliku meetmega, mille rakendamine on vajalik, et takistada laevade (sh. vabaaja veetmisega seotud vahendid, väikelaevad, paadid, treilerid) korpuse külge kinnituvate võõrliikide levikut.

Tegevused meetme raames:

- Õigusakti või regulatsiooni ettevalmistamine
- Järelevalve korraldamine

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
0	0	0	-1	0	0	0	2	0.0

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel ei avaldu meetme rakendamisega olulist sotsiaal-majanduslikku mõju (mõju on neutraalne). Mõningane negatiivne mõju avaldub meretranspordi valdkonnale (nt laevaomanikud ja laevaehitusettevõtted), kes peavad tegema täiendavaid kulutusi selleks, et laevakered vastaksid kehtestatud nõuetele. Eksperti hinnangul peaks võõrliikide leviku takistamine suurendama kohalike liikide kogusaaki, milles avaldub positiivne mõju elusressursside väljapüügi ja töötlemise valdkonnale.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 0,6 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.4. BALEE-M035 – Sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine

Sinimajanduse arendusprojektide puhul puuduvad KMH miinimumnõuded ja samuti ei ole käitamisaegse seire standardit. Kuna enamasti on tegemist merealadega, mille kohta olemasolev info on äärmiselt lünklik, siis pole reeglina vaid olemasolevale infole tuginemine võimalik ning vajalik on koostada juhend.

Tegevused meetme raames:

- Sinimajanduse projektide KMH miinimumnõuete juhendi koostamine;
- Sinimajanduse projektide käitamise seirejuhendi koostamine.

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaamet, KeM, sinimajanduse ettevõtted ja ettevõtete organisatsioonid, keskkonnamõtjude hindajad

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	1	1	0	0	0	1	2	1.0

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Juhendi koostamine vähendab sinimajandusega seotud arendajate halduskoormust ning loob selguse nõutavates dokumentides, mis kokkuvõttes väljendub ajakulu vähenemises. Ettevõtetel on võimalik nõuetega arvestada juba tegevuse planeerimise etapis ja lüheneb eeldatavalt kooskõlastuste menetlusaeg. Inimeste tervisele ja heaolule avaldub positiivne mõju läbi teadmise, et keskkonnamõtjude hindamine on läbi viidud ühtsetel alustel. Lisaks, meretoorme väärindamine loob täiendavat majanduslikku tulu juhul, kui projektid merel käivitatakse.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,8 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.5. BALEE-M039 - Keskkonnale ohtlike ravimite käitlemise alane teavitustöö

Töötatakse välja ja kehtestatakse regulatsioonid või soovitused, millega on võimalik vähendada vabamüügiravimite keskkonda sattumist, mis on püsivad ja võivad mõjutada negatiivselt keskkonda.

Tegevused meetme raames:

- Uuringud oluliste ravimite määratlemiseks, käitlussüsteemi tõhustamiseks ja ettepanekute tegemiseks ravimite kogumiseks.
- Õigusakti või regulatsiooni ettevalmistamine
- Teavituskampaaniad (haiglatele, polikliinikutele, perearstidele ning teistele meditsiini- ja farmakoloogiaettevõtetele, sh apteekide personalile)

Geograafiline ala: Maismaa

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, SoM, Keskkonnaamet, ravimite käitlejad, vee-ettevõtted

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressurside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	0	0	0	1	1	2	0.8

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Positiivne mõju avaldub eelkõige läbi puhtama merekeskkonna, kalastiku parema seisundi, taastootmispotentsiaali suurenemise jne.

Ekspertide koondhinnangu alusel ei avaldu mõju muule ettevõtlusele (ravimitööstus, apteegid). Üks ekspert tõi välja, et võimalik negatiivne mõju avaldub vaid tinglikult, läbi saaste vältimise.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,6 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.6. BALEE-M043 – Arendada välja laevade heitmete (sh pesuvee) vastuvõtuks piisav võimekus Läänemere sadamates

Tegevused meetme raames:

- *Analüüsi teostamine, eesmärgiga pakkuda välja Eesti sadamad, kus peab olema tagatud ristluslaevadelt heitmete (sh pesuvee) vastuvõtt arvestades naaberriikide vastava võimekusega;*
- *Riigi poolt investeringute toetamine taristu väljaehitamiseks.*

Geograafiline ala: Maismaa, rannikuveed

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM, sadamad, vee-ettevõtted, meretranspordi ettevõtted, harrastusmeresõitjad

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	0	1	1	1	1	2	1.2

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Meretranspordi valdkonnas (sadamad) eeldab heitmete vastuvõtuks vajamineva taristu rajamine sadama omanikult kulutusi. Samas on sadamal, millel on heitmete vastuvõtuks välja ehitatud tingimused, võimetus vastu võtta ja teenindada laevasid, mis seda teenust vajavad ning pakkuda sadamas lisateenuseid (sildumisteenused, lootsi- ja pukseerimisteenused, laevade lastimine, lossimine, varude täiendamine, hooldamine, punkerdamine, jäätmete vastuvõtt laevadelt, reisijate liikumise organiseerimine ja ootealade ning transpordiühenduste tagamine⁸) ning saada sealt täiendavat tulu, mis perspektiivis ületab esialgseid (meetme rakendamisega seotud) kulusid.

Piisava võimekuse loomine heitmete vastuvõtuks loob eeldused merekeskkonna seisundi parendamiseks, millel on pikaajaliselt positiivne mõju kõikidele mere- ja kalastikuga seotud valdkondadele.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 2,2 hindepunkti, mis on pikaajaliselt rakendatavatest meetmeteid kõrgeim punktiskoor (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

⁸ http://mereala.hendrikson.ee/dokumendid/Uuringud/Mereala_majanduslik_kasu_jaan2018.pdf

2.2.7. BALEE-M044 – Tinaorganika (TBT) koormuse vähendamine

Seadusandlik meede, mis on vajalik laeva (sh vabaaja veetmisega seotud alused, väikelaevad, paadid, treilerid) korpuse pealiskasvu vältimiseks kasutatud TBT jätkuvalt kõrge sisaldusega setetes.

Tegevused meetme raames:

- Õigusakti või regulatsiooni ettevalmistamine potentsiaalselt tinaorganikaga reostunud piirkondades arendustööde (sh süvendamise) teostamiseks. Eesmärk on piirata/reguleerida töid väga saastunud setetega aladel vältimaks TBT sekundaarset reostust. Analüüsitakse ja vajadusel kehtestatakse täiendavad piirangud paatide pesemisele/puhastamisele ning nõuded paadikerede tinaorganika seireks.
- Järelevalve korraldamine

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	-1	-1	-1	0	0	2	2	0.1

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub vähene negatiivne sotsiaal-majanduslik mõju seoses meetme rakendamisega (mõju on ligikaudu neutraalne).

Ekspertide hinnangute alusel võivad valdkondlikult avalduda negatiivsed mõjud eluta loodusvara kaevandamise ja energia tootmisega seoses, kuna piiratakse otseselt süvendamisega seotud töid ja arendusi teatud piirkondades. Meretranspordi valdkonnas võib mõju avalduda sadamate tegevusele – piiratakse süvendamistööde teostamist ning sadam ei saa piisavalt suuri aluseid vastu võtta. Samuti võib meede piirata nt kruisikaide rajamist (viimasel kümnendil suurenes kruisireisijate arv, mis tingis vajaduse uute kruisikaide rajamiseks⁹). Lisaks võivad ettevõtetele kaasneda täiendavad kulud seoses paatide pesemise/puhastamise (puudutab vanemaid laevakeresid, kus on kasutatud TBT värve) ja seire rakendamisega.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 0,8 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

⁹ Hunt *et al.*, 2016

2.2.8. BALEE-M046 - Sadamate lähiala prügikoristuskaupaaniad

Viimaste seireuringute põhjal esineb merepõhja prügi rannikumeres enim sadamate lähieümbruses, mis on tingitud sellest, et sadamatest ja nende lähialadest on kujunenud aktiivse puhkuse veetmise kohad, mis pakuvad lisaks merele minekule ka muud tegevust. Prügi satub merre laevadelt või edasikandega sadama territooriumilt või lähialadelt. Meetme eesmärk on ennetada prügi merre sattumist ja vähendada prügi koormust sadamapiirkondades.

Tegevused meetme raames:

- Teavituskampaaniad ja koristusaktsioonid

Geograafiline ala: Maismaa, Rannikuveed,

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaamet, MTÜd, sadamad

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
0	0	0	0	0	2	2	1	0.6

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Oluline positiivne mõju avaldub turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise valdkondadele. Puhas rannik ning meri on turistile atraktiivne, kes soovib siia tulla ja pikemalt viibida, tarbides ühtlasi ka kohalikke teenuseid. Suurte sadamate kõrval on kohalikul tasandil oluline roll väike- ja kalasadamatel, mis võimaldavad arendada ja turustada sadamate läheduses rannikuturismi ning sellega seotud tooteid. Sellest saab kasu ka kohalik kogukond.

Ekspertid ei ole välja toonud võimalikku kasu meretranspordi valdkonnas (sadamatele). Teavituskampaaniate ja koristusaktsioonide läbiviimine eeldab sadama haldajalt mõningast aktiivsust (tõenäoliselt ka mõningast ajalist ja vähest rahalist ressursi), samas on puhas sadamaala külastaja jaoks oluliselt atraktiivsem ning võimaldab oluliselt suurendada kliendibaasi, kes tarbib ka kohapeal pakutavaid teenuseid. Meetme koondmõju on neutraalne.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,2 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.9. BALEE-M051 - Sademevee ja heitvee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks

Meetme eesmärk on rakendada tehnoloogiaid reoveepuhastuses (sh sademevesi) mikroprügi püüdmise efektiivsuse tõstmiseks.

Tegevused meetme raames:

- Parimate võimalike tehnoloogiate selgitamine, tutvustamine ja eesmärkide seadmine nende rakendamiseks
- Puhastustehnoloogiate rakendamise toetuskeem (võimalik kaasrahastamine)

Geograafiline ala: Maismaa

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaamet, vee-ettevõtted

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
2	0	0	0	0	1	1	2	0.9

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Oluline positiivne mõju avaldub elusressursside väljapüügi ja töötlemise valdkonnale, kuna tegevuse tulemusena paraneb kalastiku seisund.

Lisaks avaldub positiivne mõju turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervisega seotud valdkondadele, kuna paraneb merekeskkonna seisund, mis võimaldab muuhulgas arendada mereturismiga seotud tegevusi.

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel ei kaasne meetme rakendamisega mõjusid vee-ettevõtetele. Neutraalne mõju võib tähendada ka seda, et avalduvad nii positiivsed kui ka negatiivsed mõjud. Nt vee-ettevõtetele tekivad täiendavad kohustused seoses parimate tehnoloogiate rakendamisega reoveepuhastuses, samas on toetuste abil võimalik kasutusele võtta parimat tehnoloogiat ning seeläbi tõsta ettevõtte konkurentsivõimet, saada täiendavaid töid ning suurendada ettevõtte käivet.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 2,0 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.10. BALEE-M052 – Biolagunevate pesemisvahendite (pesunuustikud, harjad jmt) kasutamisele üleminek

Tegevused meetme raames:

- *Regulatsiooni väljatöötamine ja kehtestamine järk-järguliseks üleminekuks biolagunevate pesuvahendite (pesunuustikud, harjad jmt) kasutamisele*

Geograafiline ala: Maismaa

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
0	0	0	0	0	0	2	2	0.5

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Oluline positiivne mõju avaldub inimeste heaolule ja tervisele läbi merekeskkonna seisundi parendamise (mereprügi vähendamise läbi). Täiendavaid kulusid, mis võiksid kaasneda biolagunevate pesemisvahendite soetamisega, on peetud ebaoluliseks. Mõju teistele valdkondadele puudub (mõju on neutraalne).

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,0 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.11. BALEE-M053 – Kesise kulumiskoeffitsiendiga rehvide kasutusest kõrvaldamine

Tegevused meetme raames:

- Analüüs, sh teiste riikide kogemus ja regulatsiooni väljatöötamine, mis hõlmab Eestis müügil olevatele rehvidele kulumise indikaatori olemasolu nõudmist ning kulumiskoeffitsiendiga <300 rehvide kasutamise keelamist
- Järelevalve korraldamine

Geograafiline ala: Maismaa

Meetme rakendaja/huvirühm: MKM, Transpordiamet, KeM, rehviilit

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	0	0	0	0	1	2	0.5

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Mõningane positiivne mõju avaldub elusressursside väljapüügi ja töötlemisega ning inimeste heaolu ja tervisega seotud valdkondadele, kuna paraneb merekeskkonna seisund ning seeläbi ka kalavarude seisund.

Ekspertide hinnangutest selgub, et võimalikke kulusid tavatarbijale ja ettevõtetele seoses uute rehvide soetamise kuludega, ei ole peetud oluliseks (mõjuhinnang on neutraalne). Esile ei ole tõstetud ka muudele ettevõtetele (nt rehvitootjad, rehvide müügiga tegelevad ettevõtted) avalduvaid mõjusid, mis kaasneksid uue regulatsiooni vastu võtmisega (nt senise tootmise ümber korraldamine, käibe suurendamine läbi täiendava müügi).

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,0 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.12. BALEE-M055 – HELCOM meremüra plaani ja vajalike regulatsioonide rakendamine Eestis

Meetme raames korraldatakse ja koordineeritakse HELCOMi meremüra plaani rakendamist Eestis, hinnatakse meremüra plaanis toodud riikidele seatud ülesannete täitmise piisavust, algatatakse vastavad projektid, koostööprojektid ning edastatakse HELCOMile vajalik informatsioon plaani täitmise kohta.

Tegevused meetme raames:

- HELCOM meremüra plaani rakendamine
- Kiiruse piiramise põhimõtete väljatöötamine, tundlike alade defineerimine, regulatsiooni väljatöötamine, rakendamine (nt kiiruspiirangute kehtestamine tundlike alade lähedal või aegadel, sh lõbusõidulustele) ja järelevalve (nt AIS-saatjate kohustuslikuks kasutamiseks lipuriigi lõbusõidulaevadel, mis tugevalt kiirgavad veelust müra)
- Piirangute kehtestamine, järelevalve

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM, Keskkonnaamet, KOV

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressurside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	-1	-2	0	-1	2	1	-0.1

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane negatiivne sotsiaal-majanduslik mõju 1.3 Energia tootmise, 1.4. Meretranspordi ning 1.6. Turismi ja vaba aja valdkondadele.

Meremüra vähendamiseks tuleb ilmselt eelkõige vähendada veesõidukite liikumiskiirust tundlikes kohtades või tundlikel aegadel. Sellise reguleerimise tulemusena võib pikeneda teatud marsruutide läbimise aeg. Võivad kaasneda ka muud probleemid: sunnitult pikemate trajektooride või võrdlemisi ebasobivate sõiduaegade valik, sõidukite sunnitud väljavahetamine jms. Niisugused probleemid ja riskid kaasnevad eelkõige meretranspordi, turismi ja vaba aja, loodusvarade kaevandamise ja energia tootmise sektorites, sest kõik need eeldavad veesõidukite kasutamist. Seoses meresõidukite kiiruse langetamisega võivad kaasneda väiksemad tulud kõikides nendes sektorites. Meretranspordi ja -turismi konkurentsivõime võib langeda. Siiski, puhkeotstarbelise veeliikluse juures on kiiruse piiramise negatiivne mõju väiksem. Kohustus AIS-saatjate kasutamiseks toob kaasa kulu selle seadme soetamiseks ja seadistamiseks. Energeetikas võib langeda operatiivsus tuulikute rajamisel ja hooldamisel. Loodusvarade kaevandamisel võivad kulud kasvada. Kalandusele

negatiivset mõju ei avaldu, sest mere kalatootlikkus võib selle meetme rakendamisega paraneda.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnaalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,0 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

Leevendavad meetmed:

Meremüra vähendamisel tuleb silmas pidada, et nii meretranspordis kui teistes majandussektorites on kiirus konkurentsivõime juures oluline komponent. Oluline on võimalusel säilitada senised lubatud maksimaalsed liikumiskiirused eelkõige reisilaevaliikluse jaoks.

2.2.13. BALEE-M056 - Merealaste andmestike haldamine, andmevahetuse ja keskkonnaandmete kättesaadavuse parandamine, sh asjakohaste teenuste arendamine

Tehnilised meetmed ja uuringud on suunatud keskkonnaandmete ja inimtekkeliste survetegurite andmehalduse parandamisele, adekvaatsema keskkonna- ja seisundiinfo loomisele, keskkonnainfo parema kättesaadavuse tagamisele ja andmestike kasutusmugavuse parandamisele.

Tegevused meetme raames:

- Andmebaaside ja nendega seotud teenuste arendamine (nt asjakohaste keskkonnainfo teenuste, nagu ruumiinfo, seisundid, andmed, loomine laiale avalikkusele keskkonnaportaalide kaudu)
- Seisundi hindamiseks ja prognoosideks vajalike mudelite ja andmetöötlaste algoritmide (sh kaugseire) arendamine
- Osalemine merekeskkonna andmete tootmist ja edastamist arendatavates rahvusvaheliste võrgustike töös

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: Keskkonnaministeerium koostöös haldusala asutuste ja ülikoolidega. Huvirühmad on MEM haldusala, MKM haldusala, ettevõtjad (kalurid, avamere tuuleparkide arendajad, vesiviljelejad jmt), RaM (mereala planeering)

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	0	0	1	1	1	1	0.4

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Positiivsed mõjud võivad avalduda elusressursside väljapüügi ja töötlemise, muu ettevõtluse, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervisega seotud valdkondadele. Merega seotud ettevõtjate (nt kalurid, avamere tuuleparkide arendajad, vesiviljelejad) jaoks vähendavad avalikkusele ligipääsetavad, ajakohased ja lihtsasti kasutatavad merealased andmed halduskoormust.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 0,8 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.14. BALEE-M058 – Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine

Tegevused meetme raames:

- Tagatakse koordineeritud osalemine merekeskkonnakaitsealases rahvusvahelises koostöös HELCOM, IMO, EL jmt raames

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlikus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	0	0	0	1	1	2	1.0

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Samas tõid eksperdid välja, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevat tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata.

Olemasolevate andmete põhjal hindasid eksperdid, et positiivsed mõjud võivad avalduda elusressursside väljapüügi ja töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervisega seotud valdkondadele. Kui merekeskkonnakaitsealane tegevus on läbimõeldud, kaalutletud ning põhjendatud, siis tagatakse sealsete loodusväärtuste ja mere pakutavate hüvede säilimine ja jätkusuutlik kasutamine.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,6 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

2.2.15. BALEE-M059 – Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastes tegevustesse

Tegevused meetme raames:

- Teavitusega seotud pidevad tegevused
- Reoveepuhastuse alane teavitustöö ja digitaalne platvorm
- Uuringu läbiviimine WC-st lähtuvatest ainetest ja koormusest ning teavituskampania elanikele
- Ravimijääkide uuring ja teavituskampania
- Väikestest põletitest lähtuv koormus ja vastav teavituskampania

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM, SoM

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	0	0	0	0	1	2	2	1.1

Ekspertide kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Samas tõid eksperdid välja, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevat tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata. Olemasolevate andmete põhjal hindasid eksperdid, et positiivsed mõjud võivad avalduda elusressursside väljapüügi ja töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervisega seotud valdkondadele. Mõjud ilmnevad läbi merekeskkonna seisundi parandamise, millele aitab kaasa teadlikkuse tõstmine – läbi enese arendamise on võimalik paremini analüüsida ning vajadusel muuta enda keskkonnakäitumist, mis pikemas perspektiivis toob kasu merekeskkonna loodusväärtuste ja mere pakutavate hüvede säilimise näol. Meetme rakendamine ei too kaasa kohustusi ega majanduslikke kulutusi ühelegi grupile.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 2,0 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).

3. Kokkuvõte

Eesti merestrategie meetmekava uuendamise raames läbiviidava sotsiaal-majandusliku mõju hindamise eesmärk oli välja selgitada, kas uute meetmete rakendamisega kaasnevad sotsiaal-majanduslikud mõjud on olulised. Tabelid [lisas 1](#) ja [lisas 2](#) kajastavad sotsiaal-majandusliku analüüsi tulemusi 23 uuele meetmele. Merestrategie meetmete puhul, kus ekspertide paneeli keskmise hinnangu alusel avaldub võimalik negatiivne sotsiaal-majanduslik mõju, pakuti välja leevendavad meetmed sotsiaal-majanduslike valdkondade lõikes.

Valdav enamik meetmekavas välja pakutud meetmeid avaldavad sotsiaal-majanduslikus keskkonnas positiivset mõju inimeste heaolule ja tervisele. Mõju on peamiselt seotud asjaoluga, et meetmete rakendamise tulemusena paraneb merevee kvaliteet, mereelustiku seisund, väheneb mere prügistatus, paraneb reostustõrje võimekus jne. Mõju avaldub nii ranna-äärsetele elanikele kui ka turistidele, kes on merega seotud nii igapäevastest kui ka puhke eesmärkidest lähtuvalt.

Mitmete meetmete puhul kaasnevad lühiajaliselt negatiivsed mõjud seoses kalapüügipiirangute kehtestamisega vm tegevusega, mis eeldab senise töö/tegevuse ümber korraldamist. Samas on oluline asjaolu, et meetmete peamine eesmärk on merekeskkonna hea seisundi saavutamine, sh kalaasurkondade taastootmisvõime parendamine, seega meetmete pikaajaline mõju kaluritele, kalandusega seotud ettevõtetele, kohalikele kogukondadele ja turismile on positiivne, sh võimaldab pikaajaliselt jätkata traditsioonilist kalapüüki. Lühiajalisi negatiivseid mõjusid aitavad leevendada meetmete raames välja töötatavad toetus- ja kompensatsioonimeetmed.

Lühiajaliselt rakendatavatest meetmetest võib negatiivne sotsiaal-majanduslik mõju avalduda ühe meetme puhul – „BALEE-M017 – Olemasoleva merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamine“. Meetme rakendamisega kaasnevad rangemad piirangud inimese majandustegevusele ja liikumisele või olemasolevate piirangute laienemine uutele territooriumidele. See võib negatiivset mõju avaldada eluta loodusvara kaevandamise, energia tootmise, meretranspordi ning turismi ja vaba aja valdkondadele, kuna meremajandussektoritel tuleb läbi ajada piirataval alal või rangemate piirangutega tegevuste ajastamisel, tehnoloogiate valikul, intensiivsuses jne. Negatiivsete mõjude leevendamiseks tuleb merekaitsealade võrgustiku laiendamisel võimalusel vältida maardlaid ja maavarade leiukohti või võimaldada kaitse-eeskirjaga kaevandamist. Samuti tuleks arvestada Mereala planeeringuga määratud tuuleenergeetika alade ja veeliiklusalade paiknemisega ning sinna mitte seada täiendavaid piiranguid (sh piiranguid ujuvahendiga sõitmisele). Oluline on kaitsealade võrgustiku tõhustamisel kohapõhiselt arvestada turismi ja vaba aja veetmise vajadustega.

Pikaajaliselt rakendatavatest meetmetest on kaalutud hinnangu alusel negatiivse mõjuga vaid üks meede: „BALEE-M055 - HELCOM meremüra plaani ja vajalike regulatsioonide rakendamine Eestis“, mille rakendamisega võib kaasneda võimalik negatiivne mõju energia tootmise, meretranspordi ning turismi ja vaba aja valdkondadele. Negatiivne mõju võib eelkõige kaasneda veesõidukite liikumiskiiruse vähendamisega tundlikes kohtades või tundlikel aegadel, sunnilt pikemate trajektooride või võrdlemisi ebasobivate sõiduaegade valikuga, sõidukite sunnitud väljavahetamisega jms. Tulemuseks võib olla meretranspordi ja -turismi konkurentsivõime langus, energeetikas võib langeda operatiivsus tuulikute rajamisel ja hooldamisel ning loodusvarade kaevandamisel võivad kulud kasvada. Negatiivsete mõjude ära hoidmiseks tuleb meremüra vähendamise meetmete rakendamisel silmas pidada, et nii meretranspordis kui teistes majandussektorites on kiirus konkurentsivõime juures oluline komponent. Oluline on võimalusel säilitada senised lubatud maksimaalsed liikumiskiirused eelkõige reisilaevaliikluse jaoks.

Võttes arvesse meetmete sotsiaal-majanduslike mõjude hinnangut ning meetmete keskkonnaalaseid hinnanguid (hankelepingu I osast) on kõige kõrgema tõhususe hinnanguga lühiajaliselt rakendatavad meetmed ([lisa 1](#)):

- *BALEE-M040 - Reostustõrje võimekuse tõstmine, sh läbi uue õlitõrje võimekusega poi- ja uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise*
- *BALEE-M026 - Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning kaluritele vastavate kompensatsioonimeetmete välja töötamine ja rakendamine*
- *BALEE-M036 - Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena*

Pikaajaliselt rakendatavatest meetmetest on kõige kõrgema tõhususe hinnanguga järgmised meetmed ([lisa 2](#)):

- *BALEE-M043 - Arendada välja laevade heitmete (sh pesuvee) vastuvõtuks piisav võimekus Läänemere sadamates*
- *BALEE-M035 - Sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine*
- *BALEE-M020 - Kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine*
- *BALEE-M051 - Sademevee ja heitvee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks*
- *BALEE-M039 - Keskkonnale ohtlike ravimite käitlemise alane teavitustöö*
- *BALEE-M021 - Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemeres*
- *BALEE-M046 - Sadamate lähiala prügikoristuskampaniad*

Kolme meetme puhul töid eksperdid välja seda, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevat tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata. Nendeks meetmeteks on:

- *BALEE-M057 - Regulatsioonide ajakohastamine;*
- *BALEE-M058 - Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine;*
- *BALEE-M059 - Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastes tegevustes.*

Meetmete rakendamisega kaasnevat kumulatiivset mõjusid (nt summaarne mõju professionaalsele kalandusele, summaarne mõju veetranspordile jne) hinnatakse järgmistes etappides (merestrategia meetmekava keskkonnamõju strateegilise hindamise raames). Sotsiaal-majandusliku mõju hindamise tulemusi arvesse võttes, on otsustajal võimalik järgmistes etappides hinnata, kas kumulatiivsed mõjud, mis avalduvad meetme rakendamisega, on aktsepteeritavad.

4. Kasutatud allikad

Burgman, M.A. 2016. *Trusting judgments; How to get the best out of experts*. Cambridge: Cambridge University Press. p. 214.

Cole, J.R. & Persichitte, K.A., 2000. Fuzzy cognitive mapping: applications in education. *International Journal of Intelligent Systems* 15: 1 – 25.

Eesti mereala planeering. Mõjude hindamise aruanne. 2021. Rahandusministeerium. Hendrikson & Ko.

Franco, L.A.; Montibeller, G. (2010). "Problem structuring for multicriteria decision analysis interventions". *Wiley Encyclopedia of Operations Research and Management Science*. doi:10.1002/9780470400531.eorms0683. ISBN 9780470400531.

Justiitsministeerium ja Riigikantselei. 2012. Mõjude hindamise metoodika. Kättesaadav: Mõjude hindamise metoodika (riigikantselei.ee).

Khan, A.R., Amin, H.U., Rehman, Z.U. 2011. Application of Expert System with Fuzzy Logic in Teachers' Performance Evaluation. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, Vol. 2, No.2.

Kosko, B., 1986. Fuzzy cognitive maps. *International Journal of Man-Machine Studies*. 24: 65 – 75.

Maa-amet, 2022. Maardlad

Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat. Keskkonnaministeerium, 137 lk.

Piirimäe, Kr., Pihor, K., Rozeik, H., Piirits, M. 2017. Mereala planeeringu alusuuring: merekeskkonna ressursside kasutamisest saadava majandusliku kasu mudel. Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Roosalu, R. 2021. Eesti Vabariigi 2020. aasta maavaravarude koondbilansid (seisuga 31.12.2020.a). Maaamet. Tallinn.

Lisad

Lisa 1. Sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise koondtabel – lühiajaliselt rakendatavad meetmed

Meetmed on järjestatud sotsiaal-majanduslike mõjude kaalutud hinnangu alusel (punkt 3)

Jrk	Meetme number	Meetme nimetus	1. Sotsiaalmajanduslike mõjude olulisus														2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang sotsiaal-majanduslike mõjudele (-4 kuni 4)		Keskonnaalased hinnangud (lepingu I osast)			7A. Koondhinnang lühiajalisele tõhususele (-4 kuni +4)	7B. Koondhinnang pikaajalisele tõhususele (-4 kuni +4)
			1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Mere-transport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis			Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	4. Meetme laiaulatusiikkus HKS saavutamisel	5. Meetme mõju HKS saavutamisel	6. Maksumus (tuh eur)		
			Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju										
13	BALEE-M040	Reostustõrje võimekuse tõstmine, sh läbi uue õlitõrje võimekusega poija uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2	0.1	1.2	2	2	17100	1.0	1.9	
17	BALEE-M047	Jäätmekäitluse keskkonnasõbralik korraldamine rannikul ja randades	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	1	0.4	0.7	1	1	230	0.6	0.8	
21	BALEE-M002-02 ¹⁰	Ohtlike ainete koormuse suurenemise vältimine vesiviljeluses	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0.1	0.7	2	2	80	0.9	1.5	
7	BALEE-M026	Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning kaluritele vastavate kompensatsioonimeetmete välja töötamine ja rakendamine	-1	2	0	0	0	0	0	0	-1	0	1	1	0	2	0.0	0.7	1	2	50	0.5	1.0	
18	BALEE-M049	Puhkuse- ja turismimajandusega seotud prügistamise vähendamine	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	0.2	0.6	1	1	30	0.4	0.7	
11	BALEE-M036	Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0.0	0.4	2	2	3000	0.9	1.3	
20	BALEE-M079 ¹¹	Laevadega seotud keskkonnaohutuse tagamine merel	0	1	0	0	0	0	-1	-2	0	0	1	0	1	2	-0.4	0.4	2	2	50	0.6	1.2	
9	BALEE-M032	Merepõhja terviklikkuse häirimise või hävitamise kompensatsioonimeetmete väljatöötamine	1	1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0	0	1	1	1	2	0.1	0.1	1	2	150	0.5	0.6	
24	BALEE-M057 ¹²	Regulatsioonide ajakohastamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.0	0.0	2	2	150	0.9	0.9	

¹⁰ Täiendav meede, mille analüüs on lisa 3.

¹¹ Täiendav meede, mille analüüs on lisa 3.

¹² BALEE-M057 puhul leidsid eksperdid, et see meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevat tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata.

Jrk	Meetme number	Meetme nimetus	1. Sotsiaalmajanduslike mõjude olulisus														2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang sotsiaal-majanduslikele mõjudele (-4 kuni 4)		Keskonnaalased hinnangud (lepingu I osast)			7A. Koondhinnang lühiajalisele tõhususele (-4 kuni +4)	7B. Koondhinnang pikaajalisele tõhususele (-4 kuni +4)
			1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Mere-transport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis			Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	4. Meetme laiaulatusiikkus HKS saavutamisel	5. Meetme mõju HKS saavutamisel	6. Maksumus (tuh eur)		
			Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju	Lühiajaline mõju	Pikaajaline mõju										
1	BALEE-M017	Olemasoleva merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamine	0	0	-2	-2	-2	-2	-1	-1	0	0	-1	-2	1	1	2	-0.9	-0.8	2	2	95	0.3	0.3

Lisa 2. Sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise koondtabel – pikaajaliselt rakendatavad meetmed

Meetmed on järjestatud sotsiaal-majanduslike mõjude kaalutud hinnangu alusel (punkt 3)

Jrk	Meetme number	Meetme nimetus	1. Sotsiaalmajanduslike mõjude olulisus							2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang sotsiaal-majanduslikele mõjudele (-4 kuni +4)	Keskkonnavalased hinnangud (lepingu I osast)			Kaalutud keskkonnatõhusus	7. Koondhinnang tõhususele (-4 kuni +4)
			1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis			4. Meetme laiaulatuslikkus HKS saavutamisel	5. Meetme mõju HKS saavutamisel	6. Maksumus (tuh eur)		
14	BALEE-M043	Arendada välja laevade heitmete (sh pesuvee) vastuvõtuks piisav võimekus Läänemere sadamates	1	0	0	1	1	1	1	2	1.2	2	2	5050	1.1	2.2
26	BALEE-M059 ¹³	Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastes tegevustesse	1	0	0	0	0	1	2	2	1.1	2	1	410	0.5	1.7
25	BALEE-M058 ¹⁴	Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine	1	0	0	0	0	1	1	2	1.0	2	1	480	0.5	1.5
10	BALEE-M035	Sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine	1	1	1	0	0	0	1	2	1.0	2	2	100	1.1	2.1
19	BALEE-M051	Sademevee ja heitvee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks	2	0	0	0	0	1	1	2	0.9	2	1	2050	0.5	1.5
12	BALEE-M039	Keskkonnale ohtlike ravimite käitlemise alane teavitustöö	1	0	0	0	0	1	1	2	0.8	2	1	120	0.5	1.3
3	BALEE-M020	Kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine	2	0	0	0	0	1	1	1	0.7	2	2	6200	1.1	1.7
4	BALEE-M021	Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemeres	0	0	0	0	0	1	1	2	0.7	2	1	3600	0.5	1.2
16	BALEE-M046	Sadamate lähiala prügikoristuskampaaniad	0	0	0	0	0	2	2	1	0.6	2	1	180	0.5	1.1

¹³ BALEE-M059 puhul leidsid eksperdid, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevat tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata.

¹⁴ BALEE-M058 puhul leidsid eksperdid, et meede on oma sisult liialt abstraktne, et selle rakendamisega kaasnevat tegelikke sotsiaal-majanduslikke mõjusid hinnata.

Jrk	Meetme number	Meetme nimetus	1. Sotsiaalmajanduslike mõjude olulisus							2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang sotsiaal-majanduslikele mõjudele (-4 kuni +4)	Keskkonnavalased hinnangud (lepingu I osast)			Kaalutud keskkonnavalatõhusus	7. Koondhinnang tõhususele (-4 kuni +4)
			1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis			4. Meetme laiaulatuslikkus HKS saavutamisel	5. Meetme mõju HKS saavutamisel	6. Maksumus (tuh eur)		
20	BALEE-M052	Biologunevate pesemisvahendite (pesunuustikud, harjad jmt) kasutamisele üleminek	0	0	0	0	0	0	2	2	0.5	1	1	25	0.3	0.8
21	BALEE-M053	Kesise kulumiskoeftsindiga rehvide kasutusest kõrvaldamine	1	0	0	0	0	0	1	2	0.5	1	1	110	0.3	0.8
27	BALEE-M076 ¹⁵	Hüdro-morfoloogiliste tingimuste muutmine keskkonnaseisundi lokaalseks parandamiseks	1	1	0	0	0	1	1	1	0.5	2	2	10300	1.1	1.6
23	BALEE-M056	Merealaste andmestike haldamine, andmevahetuse ja keskkonnaandmete kättesaadavuse parandamine, sh asjakohaste teenuste arendamine	1	0	0	0	1	1	1	1	0.4	2	1	1500	0.5	1.0
15	BALEE-M044	Tinaorgaanika (TBT) koormuse vähendamine	1	-1	-1	-1	0	0	2	2	0.1	2	1	175	0.5	0.6
6	BALEE-M024	Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) laevakerede täiskasvamise vastaste juhendite ühtlustatud rakendamine ja vastavasisulise töö jätkamine IMOs laevakerede pealiskasvuna levivate võõrliikide leviku takistamiseks	0	0	0	-1	0	0	0	2	0.0	1	2	145	0.5	0.6
22	BALEE-M055	HELCOM meremüra plaani ja vajalike regulatsioonide rakendamine Eestis	1	0	-1	-2	0	-1	2	1	-0.1	2	2	375	1.1	1.0

¹⁵ Täiendav meede, mille analüüs on lisas 3.

Lisa 3. Täiendavate meetmete (BALEE-M076, BALEE-M079 ja BALEE-M002-02) sotsiaal-majanduslik analüüs

Lisatöona koostati kolme täiendava meetme sotsiaal-majandusliku mõju hinnang. Neist lühiajaliste meetmete hulka arvati kaks meetet: BALEE-M079 – laevadega seotud keskkonnaohutuse tagamine merel ning BALEE-M002-02 – ohtlike ainete koormuse suurenemise vältimine vesiviljeluses. Pikaajaliste meetmete hulka arvati üks meetet: BALEE-M076 – hüdro-morfoloogiliste tingimuste muutmine keskkonnaseisundi lokaalseks parandamiseks.

Hindamistulemused on lisatud koondtabelitesse lisades 1 ja 2. Ülevaade meetmete rakendamise kohta kaasnevatest sotsiaal-majanduslikest mõjudest on toodud käesolevas lisa 3. Hindamine viidi läbi käesoleva aruande peatükis 1 kirjeldatud metoodika alusel.

Täiendavate meetmete kirjeldused ja maksumused on antud seisuga oktoober 2022.

Lisa 3.1. Lühiajaliselt rakendatavad meetmed

Lisa 3.1.1. BALEE-M079 – laevadega seotud keskkonnaohutuse tagamine merel

Meetme eesmärgiks on laevadelt pärinevatest heitmetest põhjustatava koormuse ennetamine ja vähendamine merel.

Tegevused meetme raames:

- laevaheitmete äraandmise ja merre juhtimise mahtude välja selgitamine, laevaheitmete keskkonnamõju hindamine ning merel jäätmete äraandmise juhiste ja nõuete väljatöötamine;
- merel laevade puhastamise juhiste ja nõuete väljatöötamine;
- ankrualadel teostatavatele tegevustele keskkonnamõju analüüsi läbiviimine ja vajadusel täiendavate piirangute kehtestamine;
- viia läbi uuring täiendavate tõhusate maksimeetmete väljaselgitamiseks laevanduses, mõjuanalüüs ning selle põhjal töötada välja Eesti jaoks sobilikud ja mõjusad majanduslikud instrumendid;
- täiendada olemasolevaid regulatsioone või vajadusel uute regulatsioonide väljatöötamine jäätmete üleandmise-, laevade puhastamise- ja ankrus seismise nõuetega.

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MKM, KeA, laevaomanikud, sadamad, vee-ettevõtted

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele:

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
0	1	0	0	0	0	-1	-2	0	0	0	1	0	1	-0.4	0.4

Valdavale enamikule sotsiaal-majanduslikele sektoritele mõjusid ei avaldu (mõju on neutraalne). Pikaajaliselt võivad avalduda positiivsed mõjud elusressursside väljapüügi ja töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise sektoritele. Need mõjud avalduvad läbi merekeskkonna seisundi paranemise.

Mõju meretranspordi sektorile on nii lühi- kui pikaajaliselt negatiivne, kuna meede toob endaga kaasa uusi nõudeid ja kohustusi meretranspordiga seotud ettevõtetele. Rakendatavad instrumendid, nagu uued nõuded ja regulatsioonid, täiendavad piirangud, uued maksumeedmed, toovad eeldatavalt kaasa täiendavaid kulusid meretranspordi ettevõtetele. Ekspert tõi välja, et lühiajaliselt avalduv mõju on väiksem, kuna meetme maksumus on niivõrd väike, et sellega ei ole võimalik tekitada lühiajaliselt suuri muutuseid.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,6 ja pikaajaliselt 1,2 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

Leevendavad meetmed:

Kuna meretranspordiga seotud ettevõtetele tekivad uued kohustused, võiks käivitada **toetuskeemi** vajaminevate investeeringute ja töökorralduslike muudatuste tegemiseks. Selleks võiks sobida KIK-i keskkonnaprogrammi merekeskkonna programm. Niisugune toetuskeem võiks osaliselt kompenseerida ettevõtete täiendavaid kulusid ning samas kiirendada ja koordineerida vajalike muudatuste läbiviimist.

Laevade puhastamise lihtsustamiseks ja tõhustamiseks võiksid meretranspordi ettevõtetele tuge pakkuda **sadamad**. Meetme rakendamisel võiks, niisiis, läbi töötada võimalused, kuidas sadamad saaksid endi teenuste komplekti lisada laevade keskkonnoaohutust toetavaid teenuseid.

Üheks võimaluseks laevadega seotud keskkonnoaohutust leebemalt tagada oleks **ruumilise tsoneerimise** kaudu. Sadamad ja ankrualad, kuid võib-olla ka veeliiklusalad, saaks grupeerida vastavalt keskkonnatundlikkusele, võttes arvesse kaitsealade lähedust, mereosa keskkonnaseisundit ja teisi keskkonnatundlikkuse kriteeriume. Kompromissvariandina võiks laevadega seotud täiendavat keskkonnoaohutust nõuda vaid kõrge keskkonnatundlikkusega sadamates ja ankrualadel või ka veeliiklusaladel.

Lisa 3.1.2. BALEE-M002-02 – ohtlike ainete koormuse suurenemise vältimine vesiviljeluses

Meetme eesmärgiks on vältida ka ohtlike ainete koormuse suurenemist merealade vesiviljeluse tulemusena.

Tegevused meetme raames:

- Piirkondlikud uuringud vesiviljelusest lähtuvate ohtlike ainete võimalikust keskkonnamõjust. Ohtlike ainetena käsitletakse nii traditsioonilisi ohtlikke aineid kui ka kalakasvatuse ja söödaga seotud aineid (sh ravimid);
- Vesiviljelusest tulenevate ohtlike ainete riski hinnangu läbi viimine;
- Saasteainete võimalik keskkonnamõjuga arvestamine piirkondlike vesiviljeluse kavade koostamisel.

Geograafiline ala: Rannikuveed, Territoriaalmeri, Majandusvöönd

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, MeM, Keskkonnaamet, vesiviljelusega tegelevad ettevõtted

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele:

1.1 Elusressursside väljapüük ja töötlemine		1.2 Eluta loodusvara kaevandamine		1.3 Energia tootmine		1.4 Meretransport		1.5 Muu ettevõtlus		1.6 Turism ja vaba aeg		1.7 Inimeste heaolu ja tervis		3. Kaalutud hinnang	
Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk	Lüh	Pikk
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0.1	0.7

Valdavale enamikule sotsiaal-majanduslikele sektoritele mõjusid ei avaldu (mõju on neutraalne). Pikaajaliselt võivad avalduda positiivsed mõjud elusressursside väljapüügi ja töötlemise, turismi ja vaba aja ning inimeste heaolu ja tervise sektoritele. Need mõjud avalduvad pikemas perspektiivis läbi merekeskkonna seisundi üldise paranemise.

Ekspert tõi välja, et mõju elusressursside väljapüügi ja töötlemise valdkonnale võib pikaajaliselt olla ka neutraalne – vesiviljeluse valdkonnale võib avalduda negatiivne mõju seoses uute nõuete kehtestamisega, mille rakendamine nõuab ettevõtetelt ajalisi ja majanduslikke ressursse. Samas mõju kalandusele on positiivne, kuna liikide elupaikade seisund paraneb, kuna pikaajaliselt saasteainete sisaldus merekeskkonnas väheneb. Teine ekspert tõi välja, et muu ettevõtluse valdkonnale võib pikaajaliselt avalduda mõningane negatiivne mõju, kui meetme tulemusena vähenevad (või ei saavuta täielikku potentsiaali) näiteks vesiviljelusega seotud tegevused.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus lühiajaliselt 0,9 ja pikaajaliselt 1,5 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 1](#)).

Lisa 3.2. Pikaajaliselt rakendatavad meetmed

Lisa 3.2.1. BALEE-M076 – hüdro-morfoloogiliste tingimuste muutmine keskkonnaseisundi lokaalseks parandamiseks

Meetme raames käsitletavat lokaalsed piirkonnad on Pirita tee äärne mereala Tallinna lahes ja Haapsalu Tagalaht. Meetme raames toimub hüdroloogiliste mõjurite eemaldamine, toitainete/orgaanika akumulatsioonide vähendamine ja seisundi parandamine, sh kui vajalik, siis toitaineterikaste setete või lagunevate vetikate eemaldamine.

Tegevused meetme raames:

- Eeluuringud tehnilise projekti koostamiseks (setete uuring Tagalahes, alternatiivsed lahendused, KMH)
- Tehnilised projektid ja nende elluviimine Tallinna lahes ja Haapsalu lahes

Geograafiline ala: rannikuveed

Meetme rakendaja/huvirühm: KeM, KOV

Eeldatav mõju sotsiaal-majanduslikele valdkondadele:

1.1 Elusressurside väljapüük ja töötlemine	1.2 Eluta loodusvara kaevandamine	1.3 Energia tootmine	1.4 Meretransport	1.5 Muu ettevõtlus	1.6 Turism ja vaba aeg	1.7 Inimeste heaolu ja tervis	2. Meetme mõjuala ulatus	3. Kaalutud hinnang
1	1	0	0	0	1	1	1	0.5

Ekspertide antud kaalutud hinnangu alusel avaldub meetme rakendamisega mõningane positiivne sotsiaal-majanduslik mõju. Meetme rakendamise mõju on valdkondade lõikes valdavalt neutraalne või vähene positiivne. Eluta loodusvara kaevandamise valdkonnas võib avalduda mõningane positiivne mõju seoses merepõhja uuringutega, kui selle raames tõstetakse muda välja, siis võib tõusta kollateraalselt tulu eluta loodusvara kaevandamisele.

Elusressurside väljapüügi ja töötlemise valdkonnale avaldub positiivne mõju läbi liikide elupaikade säilitamise ja taastamise. Veekogude lokaalse seisundi parandamisega vähenevad muuhulgas lõhnaprobleemid ja visuaalsed häiringud, mis põhjustab vetikamassi akumulatsioonide ja lagunemine rannaalal. Selle tulemusena avaldub mõningane positiivne mõju nii turismisektorile kui ka inimeste heaolule ja tervisele, kuna soovitakse viibida nimetatud keskkonnahäiringutest vabas keskkonnas.

Ekspert märkis võimaliku positiivse mõju avaldumist energiatootmise ja muu ettevõtluse sektoritele, kuna olukorras, kus välja tõstetav vetikate ja muda mass on piisav, on võimalik vetikaid kasutada biokütusena ning vetikaid ja muda kasutada väetisena.

Võttes arvesse meetme rakendamise sotsiaal-majanduslikku mõju ning keskkonnavalaseid hinnanguid, on meetme rakendamise tõhusus 1,5 hindepunkti (vt võrdlust teiste meetmetega [lisas 2](#)).